

ศักยภาพการพัฒนากิจการทางเศรษฐกิจจากเงินโอน

สภาพทั่วไปของจังหวัด

1. ลักษณะทางกายภาพ

1.1 เขตการปกครอง

จังหวัดอุดรธานี : แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 17 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองอุดรธานี หนองหาน กุมภวาปี หนองบัวลำภู ศรีบุญเรือง นากลาง โนนสัง บ้านผือ บ้านดุง โนนสัง กุดจับ น้ำโสม หนองวัวซอ โนนสะอาด สุวรรณคูหา ศรีธาตุ วังสามหมอ กิ่ง อ.ไชยวาน กิ่ง อ.ทุ่งฝน กิ่ง อ.หนองแสง และ กิ่ง อ.สร้างคอม มีจำนวนตำบล 179 ตำบล และหมู่บ้าน 2,034 หมู่บ้าน แบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองอุดรธานี และสุขาภิบาล 27 แห่ง

จังหวัดขอนแก่น : แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 16 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น บ้านไผ่ ภูเวียง ชุมแพ น้ำอง มัญจาคีรี กระนวน หนองเรือ พล หนองสองห้อง สีชมพู บ้านฝาง ชนบท แวงน้อย อุบลรัตน์ พระยืน กิ่ง อ.เขาสวนกวาง กิ่ง อ.แวงใหญ่ กิ่ง อ.เปือยน้อย และ กิ่ง อ.ภูพาน มีจำนวนตำบล 160 ตำบล และหมู่บ้าน 1,749 หมู่บ้าน แบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองขอนแก่น เทศบาลตำบล 3 แห่ง คือ เทศบาลตำบลชุมแพ บ้านไผ่ และเมืองพล และสุขาภิบาล 18 แห่ง

จังหวัดนครราชสีมา : แบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 20 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา บัวใหญ่ ปากช่อง ปักธงชัย ชุมพวง โนนสูง ด่านขุนทด โนนไทย นิมาย ประทาย โชคชัย จักราช สีคิ้ว คง ครบุรี สูงเนิน ห้วยแถลง ขามสะแกแสง เลิงสาง ขามทะเลสอ และกิ่งอำเภอบ้านเหลื่อม มีจำนวนตำบล 236 ตำบล และหมู่บ้าน 2,716 หมู่บ้าน แบ่งเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองนครราชสีมา เทศบาลตำบล 3 แห่ง คือ เทศบาลตำบลโนนสูง บัวใหญ่ และปากช่อง และสุขาภิบาล 28 แห่ง

ตารางที่ 5.1 : การแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นของจังหวัดอุดรธานี
ขอนแก่น และนครราชสีมา ปี 2529

หน่วย : แห่ง

พื้นที่/รายการ	อุดรธานี	ขอนแก่น	นครราชสีมา
ส่วนภูมิภาค			
อำเภอ	17	16	20
กิ่งอำเภอ	4	4	1
ตำบล	179	160	236
หมู่บ้าน	2,034	1,749	2,716
ส่วนท้องถิ่น			
เทศบาลเมือง	1	1	1
เทศบาลตำบล	-	3	3
สุขาภิบาล	27	18	28

ที่มา : กองการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

1.2 การใช้ที่ดิน

(1) ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา
สามารถสรุปได้ดังนี้

จังหวัดอุดรธานี : ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่เป็นที่ราบ กล่าวคือบริเวณตอน
เหนือและตะวันออกมีที่ราบลุ่ม ความสูงจากระดับน้ำทะเล 0-200 เมตร มีลำน้ำสำคัญ คือ ห้วย
หลวง ลำปาว และลำน้ำสงคราม บริเวณตอนใต้และตะวันตกจะเป็นที่ราบ ความสูงจากระดับน้ำ
ทะเล 200-300 เมตร มีลำน้ำสำคัญไหลผ่านคือ ลำน้ำโมง ห้วยนะเนียง ลำน้ำมอและลำน้ำพอง

เทือกเขาที่สำคัญ ได้แก่ เทือกเขาภูพานซึ่งเป็นเทือกเขาที่เป็นแนว
ยาวพาดตั้งแต่ อ.น้ำโสม ถึงเขตแดนด้านติดต่อกับจังหวัดหนองคายและเลย ทอดเป็นแนวไป
อำเภอบ้านผือ ผ่าน อ.หนองบัวลำภู อ.เมืองอุดรธานี ไปจนถึงอำเภอโนนสัง ด้านติดต่อกับ
จังหวัดขอนแก่น

นอกจากนี้ มีแหล่งน้ำชลประทานที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งน้ำชลประทาน
ห้วยหลวง ที่ อ.กุดจับ และแหล่งน้ำชลประทาน อ.โนนสัง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำติดต่อกับแหล่งน้ำเขื่อน
อุบลรัตน์ จากแหล่งน้ำชลประทานนี้ ทำให้เกษตรกรพอที่จะสามารถทำนาปรังได้ในฤดูแล้ง

จังหวัดขอนแก่น : พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง กล่าวคือ บริเวณ
ด้านตะวันตกของจังหวัดจะเป็นที่ราบสูงและภูเขาสลับกันไป บริเวณตอนเหนือและตะวันออกที่เป็น
เขตต่อเนื่องจากจังหวัดอุดรธานีทางทิศใต้มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ได้แก่ ที่ราบลุ่มน้ำพอง และลุ่มน้ำชี
เป็นต้น

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำชีไหลมาจากจังหวัดชัยภูมิ สู่
อ.วางน้อย ถึง อ.วางใหญ่ อ.มัญจาคีรี อ.บ้านไผ่ และ อ.เมือง แล้วไหลลงสู่ อ.โกสุมพิสัย
ของจังหวัดมหาสารคาม แม่น้ำพองไหลจาก อ.ภูกระดึง จังหวัดเลย ผ่าน อ.อุบลรัตน์ ลงสู่
แม่น้ำชี รัฐจึงได้มีการสร้างเขื่อนกั้นแม่น้ำพองเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า และมีการสร้างฝายทดน้ำที่
เหลือจากการผลิตกระแสไฟฟ้าแล้วเพื่อใช้ในการชลประทาน และแม่น้ำชีไหลมาจากจังหวัดชัยภูมิ
ผ่าน อ.ชุมแพ และ อ.หนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

สำหรับแหล่งน้ำชลประทาน มีกระจัดกระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ
จำนวน 11 แห่ง ได้แก่ อ.ชุมแพ เมือง และบ้านไผ่ อำเภอละ 1 แห่ง อ.น้ำพอง อ.ภูเวียง
และ อ.บ้านฝาง อำเภอละ 2 แห่ง โดยเฉพาะ อ.ภูเวียง มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ 1 แห่ง คือ
อ่างเก็บน้ำพอง หรือเขื่อนอุบลรัตน์ ซึ่งใช้ประโยชน์ทั้งในการผลิตกระแสไฟฟ้า และใช้ในการ
ชลประทาน

จังหวัดนครราชสีมา : พื้นที่ทางตอนเหนือและตะวันออก เป็นที่ราบ
ลุ่ม นอกเหนือจากบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบสูงสลับเขา ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ

เทือกเขาที่สำคัญทางตะวันตก ได้แก่ เทือกเขาตงญาเย็น เทือก
เขาตงเร็ก ถึงเขตแดนระหว่างจังหวัดนครราชสีมา ลพบุรี สระบุรี และปราจีนบุรี

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดนครราชสีมา เป็นที่ราบสูงและเป็นที่ดอน ภูมิประเทศจึงไม่มีลักษณะที่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่สามารถเก็บกักน้ำในฤดูฝนไว้ใช้ตลอดปีได้ แหล่งน้ำส่วนใหญ่มักจะเป็นห้วย หนอง คลอง บึงขนาดเล็ก นอกจากนี้มีลำน้ำที่สำคัญ อาทิเช่น ลำตะคอง บริเวณ อ.ปากช่อง ไหลลงสู่มแม่น้ำมูลที่ อ.จักราช ลำพระเพลิง บริเวณ อ.ปักธงชัย ไหลลงสู่มแม่น้ำมูล บริเวณ อ.โชคชัย ลำมาศ บริเวณ อ.ครบุรี ไหลลงสู่มแม่น้ำมูล บริเวณ อ.ชุมพวง เป็นต้น

(2) ประเภทการใช้ที่ดิน

พื้นที่ในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 47.75, 58.66 และ 59.15 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ตามลำดับ

สำหรับพื้นที่ที่ประกอบกิจกรรมด้านเกษตรกรรม แบ่งได้เป็นพื้นที่ทำนา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.85, 41.22 และ 28.56 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนใหญ่ได้แก่ การปลูกข้าวเจ้าและข้าวเหนียว พื้นที่ทำไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.77, 15.91 และ 27.61 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนใหญ่ได้แก่ การปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อย และปอ เป็นต้น พื้นที่ทำสวน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.76, 1.16 และ 1.57 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนใหญ่ได้แก่ การปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ดอกไม้ เป็นต้น และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีการใช้พื้นที่คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.37, 0.37 และ 1.39 ของพื้นที่จังหวัดทั้งหมด ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาการขยายตัวการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม พบว่า โดยภาพรวมของพื้นที่ในจังหวัดทั้งสามแล้ว การใช้พื้นที่ที่มีอัตราการขยายตัวลดลงเล็กน้อย ประมาณ -0.01 ต่อปี การใช้พื้นที่ทำไร่ ทำสวน และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ 3.49, 16.83 และ 4.14 ต่อปี ตามลำดับ (ตารางที่ 5.2 และ 5.3)

พื้นที่ประเภทอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ป่าไม้ มีการใช้พื้นที่ไม่มาก เมื่อเทียบกับการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งการใช้พื้นที่ในการทำป่าไม้มีอัตราการขยายตัวลดลงประมาณร้อยละ 2.25 ต่อปี และการใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 4.19 ต่อปี

ตารางที่ 5.2 : การใช้ที่ดินในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ปี 2530/2531

หน่วย : ล้านไร่

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่	อุดรธานี	ขอนแก่น	นครราชสีมา	รวม
1. พื้นที่รวม		9,743,368 (100)	6,803,744 (100)	12,808,728 (100)	29,355,840 (100)
2. พื้นที่เกษตรกรรม		4,653,362 (47.75)	3,990,887 (58.66)	7,575,773 (59.15)	16,220,022 (55.25)
2.1 ทำนา		3,200,807 (32.85)	2,804,226 (41.22)	3,658,064 (28.56)	9,663,097 (32.92)
2.2 ทำไร่		1,341,959 (13.77)	1,082,287 (15.91)	3,537,093 (27.61)	5,961,339 (20.31)
2.3 ทำสวน		74,391 (0.76)	79,184 (1.16)	201,613 (1.57)	355,188 (1.21)
2.4 ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์		36,205 (0.37)	25,190 (0.37)	179,003 (1.39)	240,398 (0.82)
3. ที่อยู่อาศัย		93,494 (0.96)	87,497 (1.29)	135,195 (1.06)	316,186 (1.08)
4. ป่าไม้		1,483,548 (15.23)	687,971 (10.11)	1,724,550 (13.46)	3,896,069 (13.27)
5. ที่รกร้างว่างเปล่า		101,646 (1.05)	31,526 (0.46)	153,539 (1.19)	286,711 (0.98)
6. อื่น ๆ		3,411,318 (35.01)	2,005,863 (29.48)	3,219,671 (25.14)	8,636,852 (29.42)

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 5.3 : การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ในจังหวัดอุตรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ปี 2524/2525 เทียบกับ ปี 2530/2531

หน่วย : ไร่

พื้นที่ ประเภทการใช้ที่ดินที่สำคัญ	อุตรธานี			ขอนแก่น			นครราชสีมา			รวม		
	24/25	30/31	อัตรา ขยายตัว เฉลี่ย:ปี	24/25	30/31	อัตรา ขยายตัว เฉลี่ย:ปี	24/25	30/31	อัตรา ขยายตัว เฉลี่ย:ปี	24/25	30/31	อัตรา ขยายตัว เฉลี่ย:ปี
1. พื้นที่เกษตรกรรม	4,411,235	4,653,362	0.91	3,915,776	3,990,887	0.32	6,634,518	7,575,773	2.36	14,961,529	16,220,022	1.40
1.1 ทำนา	3,182,999	3,200,807	0.09	2,815,139	2,804,226	-0.06	3,666,204	3,658,064	-0.07	9,664,342	9,663,097	-0.01
1.2 ทำไร่	1,155,964	1,341,959	2.68	1,052,825	1,082,287	0.47	2,719,156	3,537,093	5.01	4,927,945	5,961,339	3.49
1.3 ทำสวน	51,373	74,391	7.47	26,566	79,184	33.01	98,782	201,613	17.35	176,721	355,188	16.83
1.4 ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	20,899	36,205	12.20	21,246	25,190	3.09	150,376	179,003	3.17	192,521	240,398	4.14
2. ป่าไม้	1,725,373	1,483,548	-2.34	792,185	687,971	-2.19	1,987,324	1,724,550	-2.20	4,504,882	3,896,069	-2.25
3. ที่อยู่อาศัย	68,878	93,494	5.96	66,557	87,497	5.24	117,282	135,195	2.55	252,717	316,186	4.19

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. การบริการขั้นพื้นฐาน

ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญสำหรับให้บริการประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี
ขอนแก่น และนครราชสีมา ได้แก่

2.1 เส้นทางคมนาคม

(1) เส้นทางรถยนต์ ประกอบด้วย เส้นทางหลวงแผ่นดินและทางหลวง
จังหวัดที่เชื่อมต่อกันในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ที่สำคัญ อาทิ เช่น

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (สระบุรี - นครราชสีมา -
หนองคาย) ผ่านจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ซึ่งเป็นการเชื่อมระหว่างภาคกลาง
และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 (ขอนแก่น - เพชรบูรณ์)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 22 (อุดรธานี - สกลนคร -
นครพนม)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 23 (แยกจากทางหลวงหมายเลข
2 - อ.บ้านไผ่ - มหาสารคาม)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 24 (นครราชสีมา - อุบลราชธานี)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 201 (ขอนแก่น - ชัยภูมิ - เลย)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 207 (ขอนแก่น - นครราชสีมา)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 208 (ขอนแก่น - มหาสารคาม)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 209 (ขอนแก่น - กาน์สินธุ์)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 (นครราชสีมา - ฉะเชิงเทรา)

(2) เส้นทางรถไฟ ประกอบด้วยเส้นทางที่สำคัญ ได้แก่

- ทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ (กรุงเทพ - หนองคาย)
ผ่านและหยุดบริการที่สถานีรถไฟ 9 แห่ง (อุดรธานี กุมภวาปี ห้วยเกิ้ง โนนสะอาด คำกั้ง
หนองขอนกว้าง ห้วยสามพาด หนองตะโก้ และบ้านขาว ในเขตจังหวัดอุดรธานี) ผ่านจังหวัด
อุดรธานี - นครราชสีมา

- เส้นทางรถไฟสาย กรุงเทพ ฯ - อุบลราชธานี ใช้ในการติดต่อกับจังหวัดสระบุรี อโยธยา กรุงเทพมหานคร บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

- เส้นทางรถไฟสาย กรุงเทพ ฯ - ขอนแก่น โดยมีแนวขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 มีสถานีรถไฟที่สำคัญ ได้แก่ สถานีรถไฟเมืองพล บ้านไผ่ ท่าพระ ขอนแก่น น้ำพอง และเขาสวนกวาง ใช้ขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร

(3) เส้นทางอากาศ ประกอบด้วยเส้นทางที่สำคัญ ได้แก่

- เส้นทางอุบลราชธานี - ขอนแก่น - กรุงเทพ ฯ บริการโดยบริษัทการบินไทย จำกัด และใช้สนามบินของกองบิน 23 จังหวัดอุดรธานี

- เส้นทางอุดรธานี - ขอนแก่น - กรุงเทพ ฯ บริการโดยบริษัทการบินไทย จำกัด และใช้สนามบินของกองบิน 23 จังหวัดอุดรธานี

- เส้นทางกรุงเทพ ฯ - อุดรธานี - อุบลราชธานี - เลย - สกลนคร โดยใช้ท่าอากาศยานของกรมการบินพาณิชย์

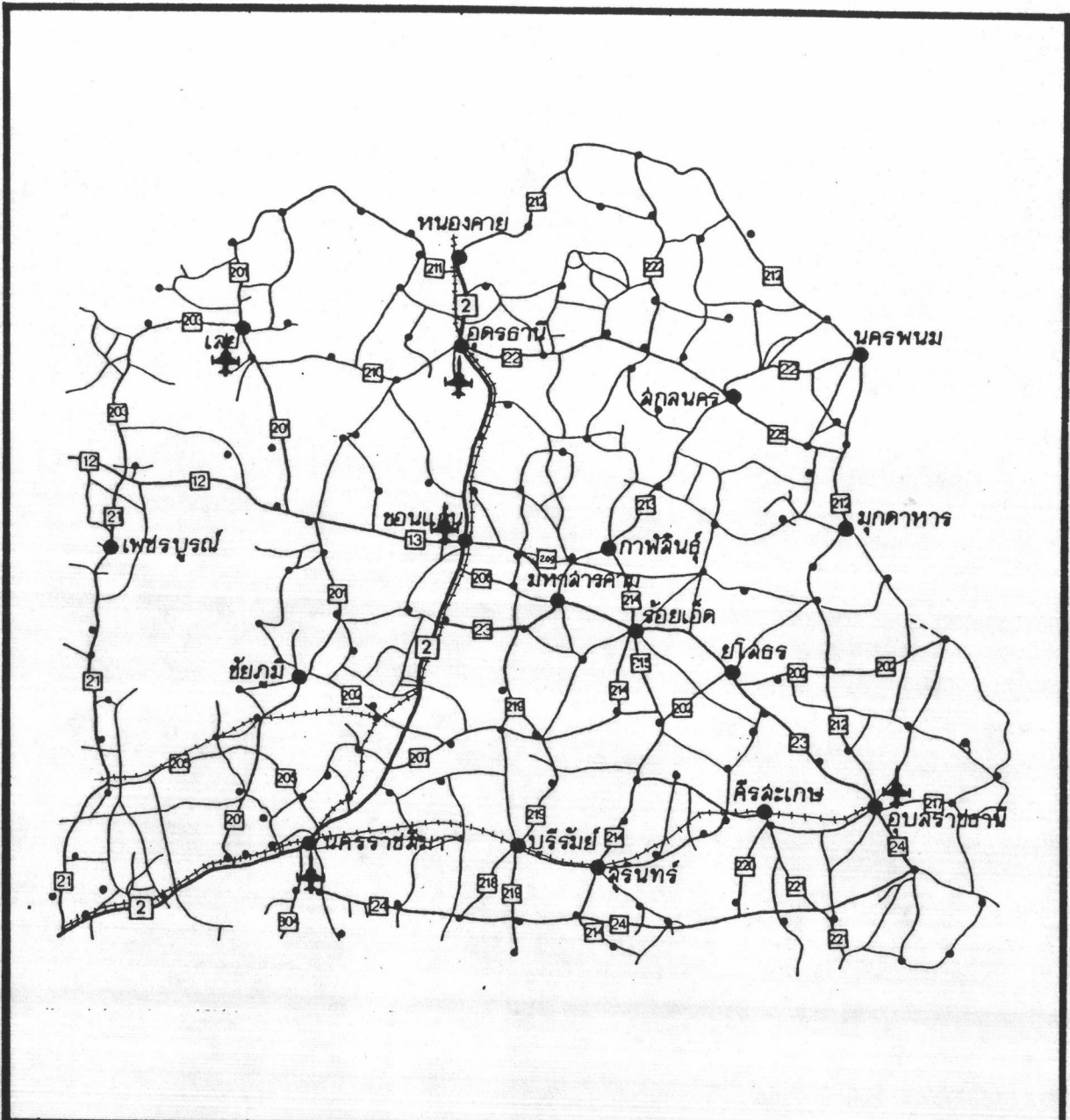
- เส้นทางกรุงเทพ ฯ - นครราชสีมา บริการโดยบริษัทกรุงเทพ ฯ สหกล และใช้สนามบินที่กองบัญชาการช่วยรบที่ 2 ค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา

2.2 สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

(1) ไฟฟ้า ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา การบริการด้านสาธารณูปการมีไฟฟ้าใช้แล้วจำนวนทั้งสิ้น 3,989 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 59.72 ของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

(2) ประปา ประชากรมีน้ำประปาใช้จำนวน 45,098 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2527 ประมาณ 1,697 ราย

(3) โทรศัพท์ ประชากรมีโทรศัพท์ใช้คิดเป็นจำนวนเลขหมาย ประมาณ 29,027 เลขหมาย และ 16 ชุมสาย เพิ่มขึ้นจากปี 2527 ประมาณ 3,376 เลขหมาย และ 1 ชุมสาย

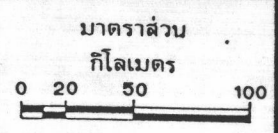

การศึกษาศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเงินโอนของแรงงานไทย
 ในตะวันออกกลาง : กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

แสดง : ทางหลวงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- ทางหลวงแผ่นดินสายประธาน
- ทางหลวงแผ่นดินสายหลัก
- ทางหลวงแผ่นดินสายรอง
- ทางหลวงจังหวัด
- ที่ตั้งจังหวัด
- ที่ตั้งอำเภอ
- ++++ ทางรถไฟ
- ✈ สนามบิน

ที่มา :

แผนที่ 5.1

(4) ไปรษณีย์ จำนวนที่ทำการไปรษณีย์รวมทั้งสิ้นประมาณ 78 แห่ง

ตารางที่ 5.4 : สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่สำคัญในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และ นครราชสีมา ที่ได้รับบริการแล้ว ปี 2529

พื้นที่/รายการ	อุดรธานี	ขอนแก่น	นครราชสีมา	รวม
1. ไฟฟ้า (หมู่บ้าน)	1,481	1,344	1,164	3,989
2. ประปา (ราย)	13,589	19,091	12,418	45,098
3. โทรทัศน์ (เลขหมาย/ซุ่มสาย)	6,298/3	9,994/6	12,735/7	29,027/16
4. ไปรษณีย์ (แห่ง)	31	27	20	78

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

กล่าวโดยสรุป การบริการพื้นฐานของจังหวัดทั้งสามมีค่อนข้างจะสมบูรณ์ โดยเฉพาะในด้านสาธารณูปโภคที่มีความสะดวก และสามารถเดินทางติดต่อระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ภายในภาคและจังหวัดอื่นในภูมิภาคใกล้เคียงได้ รวมทั้งมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่สนองตอบความต้องการของประชาชน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้พอสมควร นอกจากนี้ ปัจจุบันจังหวัดทั้งสาม รัฐได้มีนโยบายกำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางหลัก และศูนย์กลางรองในภูมิภาค โดยรัฐได้มีการเร่งรัดพัฒนาและปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่งและสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนและนักลงทุนที่จะสนับสนุนให้มีการลงทุนในบริเวณนี้ เพื่อเสริมสร้างให้เป็นฐานรองรับตลาดแรงงานของภูมิภาค และเป็นแกนนำส่งทอดความเจริญออกสู่ท้องถิ่นโดยรอบ

3. ภาพรวมทางเศรษฐกิจ

3.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

จังหวัดอุดรธานี : มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2518 เท่ากับ 3,452.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.01 ของผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาในปี 2528 เพิ่มขึ้นเป็น 5,254.6 ล้านบาท หรือร้อยละ 9.18 ของผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.5 ต่อปี ต่ำกว่าอัตราขยายตัวเฉลี่ยของภาคเล็กน้อย

โครงสร้างการผลิตหลักของจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย สาขาการค้าบริการ โดยในปี 2528 มีมูลค่าสูงสุด 2,865.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 54.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6.4 ต่อปี รองลงมาคือ สาขาเกษตรกรรม มีมูลค่า 1,929.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 36.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.4 ต่อปี และสาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่า 459.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.8 ต่อปี

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตรายสาขาของจังหวัดอุดรธานี พบว่า มีสาขาเกษตรกรรมเป็นแกนนำ กล่าวคือ ระหว่างปี 2518 - 2528 มีมูลค่าการผลิตเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 28.19 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รองลงมาคือ การค้าส่งค้าปลีก และอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 13.73 และ 6.43 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลในปี พ.ศ. 2528 ของจังหวัดอุดรธานี เท่ากับ 8,402 บาทต่อปี สูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของภาคเล็กน้อย คือ 8,247 บาทต่อปี

จังหวัดขอนแก่น : มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2518 เท่ากับ 3,042.7 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.82 ของผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาในปี 2528 เพิ่มขึ้นเป็น 6,132.2 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.71 ของผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7.5 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของภาค

โครงสร้างการผลิตหลักของจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย สาขาการค้าบริการ โดยในปี 2528 มีมูลค่าสูงสุด 3,606.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 58.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 8.6 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของภาคใน

สาขาเดียวกัน รองลงมาคือ สาขาเกษตรกรรม มีมูลค่า 1,816.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 29.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 6 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของภาคในสาขาเดียวกัน และสาขาอุตสาหกรรมมีมูลค่า 709.3 ล้านบาท หรือร้อยละ 11.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราการขยายตัวประมาณเฉลี่ยร้อยละ 11.1 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของภาคในสาขาเดียวกัน

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตรายสาขาของจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีสาขาเกษตรกรรมเป็นแกนนำ กล่าวคือ ระหว่างปี 2518-2528 มีมูลค่าการผลิตเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 24.24 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รองลงมา คือ การค้าส่งค้าปลีก และอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 14.62 และ 8.54 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลในปี พ.ศ. 2528 ของจังหวัดขอนแก่น เท่ากับ 10,269 บาทต่อปี

จังหวัดนครราชสีมา : มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2518 เท่ากับ 5,149.3 ล้านบาท หรือร้อยละ 14.93 ของผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาในปี 2528 เพิ่มขึ้นเป็น 9,846.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 17.20 ของผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6.8 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของภาค

โครงสร้างการผลิตหลักของจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย สาขาการค้าบริการ โดยในปี 2528 มีมูลค่าสูงสุด 5,088.6 ล้านบาท หรือร้อยละ 51.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 8.9 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของภาคในสาขาเดียวกัน รองลงมาคือ สาขาเกษตรกรรม มีมูลค่า 3,667.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 37.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 5.3 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของภาคในสาขาเดียวกัน และสาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่า 1,090.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 11.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด มีอัตราขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 4.4 ต่อปี ต่ำกว่าอัตราขยายตัวของภาคในสาขาเดียวกันเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตรายสาขาของจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีสาขาเกษตรกรรมเป็นแกนนำเช่นเดียวกับจังหวัดอุดรธานี และขอนแก่น กล่าวคือ ระหว่างปี 2518-2528 มีมูลค่าการผลิตเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 29.25 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รองลงมา คือ การค้าส่งค้าปลีก และอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 12.42 และ 8.35 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล ในปี พ.ศ. 2528 ของจังหวัดนครราชสีมา เท่ากับ 9,882 บาทต่อปี

โดยสรุป อาจจะกล่าวได้ว่า โครงสร้างการผลิตหลักของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ สาขาการค้าบริการ สาขาเกษตรกรรม และสาขาอุตสาหกรรม แต่เมื่อพิจารณาโครงสร้างการผลิตรายสาขาของทั้งสามจังหวัด พบว่า มีสาขาเกษตรกรรมเป็นแกนนำเหมือนกัน รองลงมาได้แก่ การค้าส่งค้าปลีก และอุตสาหกรรม (ตารางที่ 5.5)

3.2 โครงสร้างเศรษฐกิจรายสาขาการผลิต

(1) สาขาเกษตรกรรม นับว่ามีบทบาทสำคัญมากเมื่อเปรียบเทียบกับ รายสาขาการผลิตอื่น ๆ โดยมีสาขาการผลิตย่อยที่สำคัญ ได้แก่ กสิกรรม ปศุสัตว์ และประมง สำหรับปลาไ้ นั้น เป็นสาขาที่มีมูลค่าการผลิตน้อยมาก และอัตราการขยายตัวไม่แน่นอนและขึ้นกับ นโยบายของรัฐเป็นสำคัญ

จังหวัดอุดรธานี : เมื่อพิจารณามูลค่าการผลิตในปี 2528 กสิกรรมมีมูลค่า 1,626.2 ล้านบาท หรือร้อยละ 30.95 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด นิษ เศรษฐกิจที่เป็นพืชหลัก ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ปอแก้ว และ ปอกระเจา รองลงมาคือ สาขาปศุสัตว์ มีมูลค่า 291.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 5.55 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ และห่าน และสาขาประมง มีมูลค่า 10.2 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 0.19 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สัตว์น้ำที่เลี้ยงได้แก่ ปลาน้ำจืด เช่น ปลาดุก ปลาช่อน ปลาเนื้ออ่อน ปลาจลลาด และปลานู เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในสาขากสิกรรม ช่วงปี 2518-2528 พบว่า สาขากสิกรรมมีแนวโน้มการเติบโตขึ้นด้วยอัตราขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.46 ต่อปี ซึ่งสูง กว่าอัตราขยายตัวของสาขาปศุสัตว์และประมง ลักษณะการเปลี่ยนแปลงชี้ให้เห็นว่า แนวโน้ม การผลิตในสาขากสิกรรมยังมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชเศรษฐกิจหลักที่ได้กล่าวแล้ว

จังหวัดขอนแก่น : เมื่อพิจารณามูลค่าการผลิตในปี 2528 กสิกรรมมีมูลค่า 1,555.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 25.36 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด นิษ เศรษฐกิจที่เป็นพืชหลัก ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ปอแก้ว ถั่วลิสง ถั่วเขียวผิวมัน และไหม รองลงมาคือ สาขาปศุสัตว์มีมูลค่า 219.1 ล้านบาท หรือ

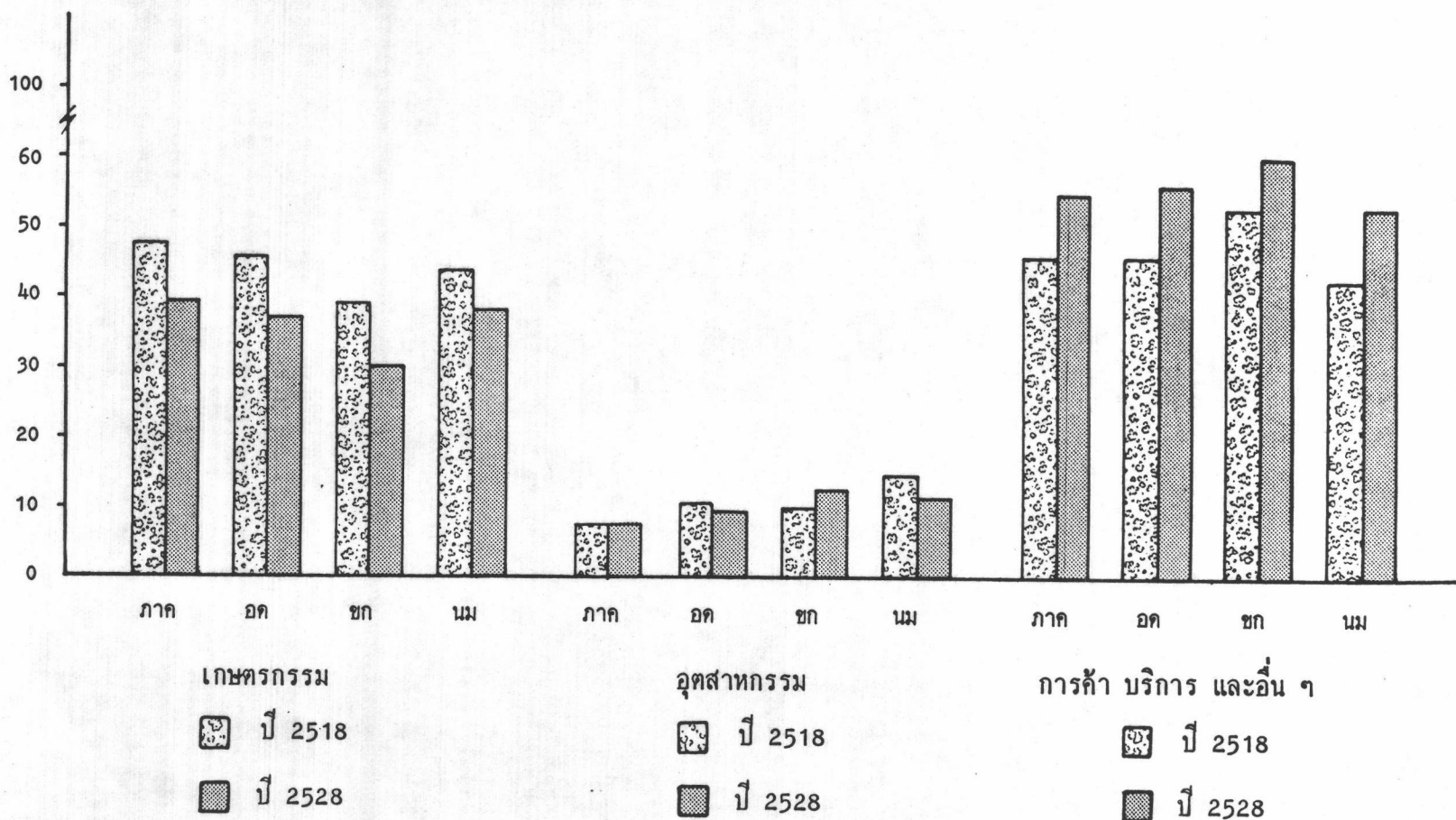
ตารางที่ 5.5 : โครงสร้างการผลิตหลักของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา เทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2518-2528 (ราคาคงที่ปี 2515)

หน่วย : ล้านบาท

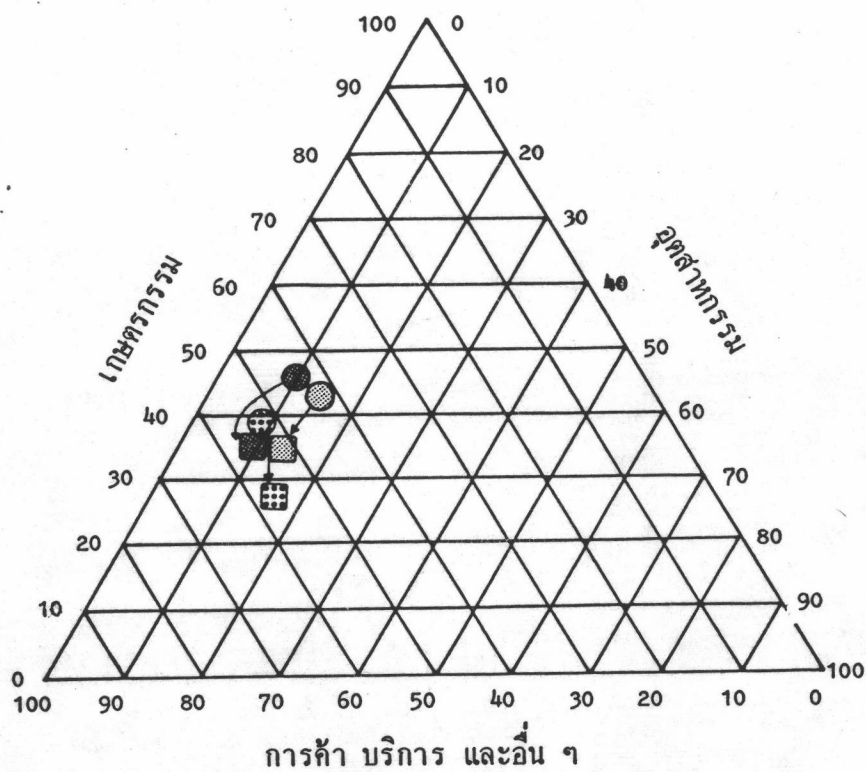
สาขาการผลิต	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		อุดรธานี		ขอนแก่น		นครราชสีมา	
	2518	2528	2518	2528	2518	2528	2518	2528
เกษตรกรรม	16,449.2 (47.7)	22,354.5 (39.1)	1,564.0 (45.3)	1,929.4 (36.7)	1,177.9 (38.7)	1,816.8 (29.6)	2,244.5 (43.6)	3,667.8 (37.3)
อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี	3.5		3.4		6.0		5.3	
อุตสาหกรรม	2,494.6 (7.2)	4,069.3 (7.1)	345.6 (10.0)	459.4 (8.7)	282.4 (9.3)	709.3 (11.6)	730.4 (14.2)	1,090.5 (11.1)
อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี	4.8		4.8		11.1		4.4	
การค้า บริการและอื่นๆ	15,544.5 (45.1)	30,810.7 (53.8)	1,542.9 (44.7)	2,865.8 (54.6)	1,582.4 (52.0)	3,606.1 (58.8)	2,174.4 (42.2)	5,088.6 (51.6)
อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี	7.1		6.4		8.6		8.9	
รวมทั้งสิ้น	34,488.3 (100.0)	57,234.5 (100.0)	3,452.5 (100.0)	5,254.6 (100.0)	3,042.7 (100.0)	6,132.2 (100.0)	5,149.3 (100.0)	9,846.9 (100.0)
อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี	5.3		4.5		7.5		6.8	

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 5.1 : สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุตรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา
เทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2518 และ ปี 2528

แผนภูมิที่ 5.2 : TERNARY DIAGRAM โครงสร้างการผลิตหลักจังหวัดอุดรธานี
ขอนแก่น นครราชสีมา ช่วงปี 2518 และ ปี 2528

- จังหวัดอุดรธานี (ปี 2518 — ปี 2528)
- ⊕ จังหวัดขอนแก่น (ปี 2518 — ปี 2528)
- ⊙ จังหวัดนครราชสีมา (ปี 2518 — ปี 2528)

ร้อยละ 3.57 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด และไก่ และสาขาประมงมีมูลค่า 40.3 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 3.57 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สัตว์น้ำที่เลี้ยงได้แก่ ปลาน้ำจืดเช่นเดียวกับจังหวัดอุตรธานี

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในสาขาเกษตรกรรม ช่วงปี 2518-2528 พบว่า สาขาการเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น ด้วยอัตราขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.61 ต่อปี สูงกว่าอัตราขยายตัวของสาขาปศุสัตว์ ซึ่งมีค่าร้อยละ 2.10 ต่อปี แต่ต่ำกว่าสาขาประมงเล็กน้อย ซึ่งสาขานี้มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 9.25 ต่อปี

จังหวัดนครราชสีมา : เมื่อพิจารณามูลค่าการผลิตในปี 2528 การเลี้ยงสัตว์มีมูลค่า 3,131.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 31.80 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด พืชเศรษฐกิจที่เป็นพืชหลัก ได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปอแก้ว รองลงมาคือ สาขาปศุสัตว์ มีมูลค่า 527.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 5.35 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร และสาขาประมงมีมูลค่า 8.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 0.09 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สัตว์น้ำที่เลี้ยงได้แก่ ปลาน้ำจืด เช่น ปลาช่อน ปลาดุก ปลาหมอ ปลานิล ปลาไน ปลาสลิด ปลาตะเพียน ปลาสร้อย และกุ้งฝอย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในสาขาเกษตรกรรม ช่วงปี 2518-2528 พบว่า สาขาการเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น ด้วยอัตราขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.34 ต่อปี ต่ำกว่าสาขาปศุสัตว์เล็กน้อย ซึ่งสาขานี้มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 6.63 ต่อปี แต่มีค่าสูงกว่าสาขาประมง ซึ่งสาขานี้มีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.20 ต่อปี

โดยสรุป สาขาการเลี้ยงสัตว์ยังคงมีบทบาทต่อการผลิตโดยส่วนรวมของสาขาเกษตรกรรม ถึงแม้ว่า การขยายตัวจะไม่สูงมากนัก อาจสืบเนื่องมาจากฐานเศรษฐกิจของจังหวัดทั้งสามขึ้นอยู่กับราคาพืชผลทางการเกษตร ซึ่งมักจะขาดความมีเสถียรภาพทางราคา และในช่วงปีที่ผ่านมา การค้าข้าว ข้าวโพด ปอ มันสำปะหลัง และพืชไร่อื่น ๆ มักจะประสบปัญหา¹ การแข่งขันด้านราคา การกีดกันทางการค้าเช่นรัฐบัญญัติการเกษตรของสหรัฐอเมริกา และการจำกัดโควตาของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจยุโรป เป็นต้น ทำให้มูลค่าการผลิตขยายตัวได้ไม่มาก

¹ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา, ข้อมูลการตลาด, 2529, หน้า 123, 115, 65.

เท่าที่ควร แต่ทั้งนี้ พี่เศรษฐกิจหลักดังกล่าวก็คงยังเป็นความต้องการของโลกอยู่ต่อไป ซึ่ง
 ควรที่จะต้องกำหนดนโยบายด้านการตลาดต่างประเทศให้แน่ชัด และพยายามแสวงหาตลาดต่าง
 ประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ก็จะมีส่วนสำคัญให้สาขาสีกรรมและสาขาการผลิตอื่นที่เกี่ยวข้อง
 สามารถขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

(2) สาขาสีกรรม ในปี 2528 พบว่า

ก. มูลค่าการผลิต

จังหวัดอุดรธานี : เมื่อพิจารณารายสาขาการผลิตของจังหวัด
 สาขาสีกรรมมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตเป็นร้อยละ 8.74 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด จัดเป็น
 อันดับที่ 4 จากสาขาการผลิตทั้งหมด 11 สาขา รองจากสาขาเกษตรกรรม การค้าส่งค้าปลีกและ
 การบริการ ซึ่งประเภทของการประกอบการทางด้านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมที่
 ต่อเนื่องกับการใช้วัตถุดิบทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก อาทิเช่น โรงสีข้าว โรงงานมันเส้น
 มันเม็ด โรงงานทอกระสอบ เป็นต้น

จังหวัดขอนแก่น : เมื่อพิจารณารายสาขาการผลิตของจังหวัด
 สาขาสีกรรมมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตเป็นร้อยละ 11.57 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด จัดเป็น
 อันดับที่ 4 จากสาขาการผลิตทั้งหมด รองจากสาขาเกษตรกรรม การค้าส่งค้าปลีก และการ
 บริการ ซึ่งประเภทของการประกอบการทางด้านอุตสาหกรรมที่เป็นหลัก มีลักษณะเช่นเดียวกับ
 จังหวัดอุดรธานี

จังหวัดนครราชสีมา : เมื่อพิจารณารายสาขาการผลิตของ
 จังหวัด สาขาสีกรรมมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตเป็นร้อยละ 11.07 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม
 จังหวัดจัดเป็นอันดับที่ 3 จากสาขาการผลิตทั้งหมด รองจากสาขาเกษตรกรรม และการค้าส่ง
 ค้าปลีก ซึ่งประเภทของการประกอบการทางด้านอุตสาหกรรมที่เป็นหลัก มีลักษณะเช่นเดียวกับ
 จังหวัดอุดรธานีและขอนแก่น เช่นเดียวกัน

ข. ประเภทอุตสาหกรรม

จากการศึกษาข้างต้น ทำให้ทราบว่าเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม
 เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา และเมื่อพิจารณาในราย
 ละเอียดของประเภทกิจการที่ประกอบการอุตสาหกรรม พบว่า ในปี 2529 อุตสาหกรรมที่มีความ

สำคัญมากโดยพิจารณาจากจำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุนของผู้ประกอบการแล้ว สรุปได้ว่า กลุ่มของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทแปรรูปสินค้าทางการเกษตรมีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานผลิตมันที่จากมันสำปะหลัง โรงงานอัดปอ และโรงงานผลิตสิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้น 9,156 แห่ง จากจำนวนโรงงานทั้งหมด 10,609 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 86.30

โรงงานอุตสาหกรรมในกลุ่มข้างต้น โรงสีข้าวมีจำนวนโรงงานมากที่สุด คือ 8,086 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 76.22 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด อันดับรองได้แก่ โรงงานมันเส้นมันเม็ด มีจำนวนโรงงาน 914 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 8.61 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด

สำหรับโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีการใช้แรงงานในการประกอบกิจการมากที่สุด ได้แก่ โรงงานผลิตสิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย เช่น ถูและกระสอบ และการทอผ้า เป็นต้น มีการใช้แรงงานประมาณ 22,712 คน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 36.54 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด อันดับรองได้แก่ โรงงานมันเส้นมันเม็ด โรงสีข้าว และโรงงานแปรงมันสำปะหลัง

โรงงานอุตสาหกรรมที่มีการใช้เงินทุนในการประกอบกิจการมากที่สุด ได้แก่ โรงงานผลิตสิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย มีการใช้เงินทุนประมาณ 1,840.32 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 11.92 ของเงินทุนทั้งหมด อันดับรองได้แก่ โรงงานมันเส้น มันเม็ด โรงสีข้าว และโรงงานแปรงมันสำปะหลัง

(3) สาขาการค้า บริการ และอื่น ๆ เป็นสาขาการผลิตที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจหลักของจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยสาขาการผลิตย่อยที่สำคัญ คือ สาขาก่อสร้าง ไฟฟ้า-ประปา คมนาคมขนส่ง การค้าส่งค้าปลีก หนาดคาร-ประกัณัย ที่อยู่อาศัย การบริหารราชการ การบริการ และเหมืองแร่/ย่อยหิน

จังหวัดอุดรธานี : สาขาดังกล่าวมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2528 จำนวน 2,865.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 54.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สาขาการผลิตที่มีสัดส่วนสูงที่สำคัญ คือ การค้าส่งค้าปลีก มีมูลค่าการผลิตจำนวน 1,082.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 20.59 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด เนื่องมาจากกิจการดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตของสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิเช่น การจำหน่ายและการตลาด เป็นต้น โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 5.37 สาขาที่มีความสำคัญรองลงไปได้แก่ สาขาการ

ตารางที่ 5.6 : ประเภทของอุตสาหกรรมที่สำคัญในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา ปี 2529

พื้นที่ ประเภทอุตสาหกรรม	อุดรธานี (1)			ขอนแก่น (2)			นครราชสีมา (3)			รวม (1 + 2 + 3)		
	โรงงาน	คนงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	โรงงาน	คนงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	โรงงาน	คนงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	โรงงาน	คนงาน	เงินทุน (ล้านบาท)
1. โรงสีข้าว	3,059	3,643	385.06	2,407	2,328	390.42	2,620	3,123	471.24	8,086 (76.22)	9,094 (14.62)	1,246.72 (8.08)
2. ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	174	1,690	289.68	262	2,679	448.04	547	6,433	1,662.43	983 (9.27)	10,802 (17.37)	2,400.15 (15.54)
2.1 มันเส้น มันเม็ด	173	1,682	267.78	225	2,317	260.49	516	5,349	1,121.06	914 (8.61)	9,348 (15.03)	1,649.33 (10.68)
2.2 แป้งมัน	1	8	21.90	37	362	7.5	31	1,084	541.37	69 (0.66)	1,454 (2.34)	570.77 (4.86)
3. สิ่งทอจากปอ และพืชเส้นใย	11	2,110	302.65	39	4,150	180.05	37	16,452	1,357.62	87 (0.81)	22,712 (36.54)	1,840.32 (11.92)
รวม (1 + 2 + 3)	3,244	7,443	977.39	2,708	9,157	1,018.50	3,204	26,008	3,491.29	9,156 (86.30)	42,608 (68.53)	5,487.19 (35.53)
รวมโรงงานอุตสาหกรรม ทุกประเภท	3,747 (100)	13,191 (100)	1,706.87 (100)	3,149 (100)	16,949 (100)	8,832.84 (100)	3,713 (100)	32,035 (100)	4,904.02 (100)	10,609 (100)	62,175 (100)	15,443.73 (100)

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

บริการ การบริหารราชการ ก่อสร้าง และธนาคาร-ประกันภัย โดยมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตร้อยละ 8.81, 5.91, 4.88 และ 4.61 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีแล้ว กลับพบว่า สาขาการธนาคาร-ประกันภัย มีอัตราการขยายตัวที่สูงที่สุดกว่าทุกสาขาการผลิตของจังหวัด คือ ร้อยละ 15.75 ทั้งนี้ เนื่องจากส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับสินเชื่อที่แรงงานไทยในตะวันออกกลางและประเทศอื่น ๆ ได้ส่งเงินผ่านธนาคาร และมีธุรกิจกับธนาคารทั้งในด้านการฝากเงินและการกู้ยืมสิน จึงเป็นผลให้มีอัตราการขยายตัวที่สูงขึ้นตลอดมา เช่นเดียวกับสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคจากเงินโอน เช่น สาขาก่อสร้างและบริการก็มีอัตราการขยายตัวที่สูงเช่นเดียวกัน คือ ร้อยละ 8.61 และ 7.51 ตามลำดับ ส่วนสาขาอื่น ๆ มีความสำคัญไม่มากนัก

จังหวัดขอนแก่น : สาขาดังกล่าวมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ในปี 2528 จำนวน 3,606.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 58.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สาขาการผลิตที่มีสัดส่วนสูงที่สำคัญ คือ การค้าส่งค้าปลีก มีมูลค่าการผลิตจำนวน 1,111.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 18.13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แต่กลับมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่ปีต่ำกว่าของภาคเล็กน้อย คือ ร้อยละ 6.10 สาขาที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ สาขาการบริการ ก่อสร้าง คมนาคมขนส่ง การบริหารราชการ และธนาคาร-ประกันภัย โดยมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตร้อยละ 12.48, 6.25, 5.94, 5.80 และ 5.73 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีแล้ว กลับพบว่า สาขาการธนาคาร-ประกันภัย มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีสูงที่สุดกว่าทุกสาขาการผลิตของจังหวัด คือ ร้อยละ 16.73 (ยกเว้น สาขาป่าไม้ซึ่งแม้ว่าจะมีอัตราการขยายตัวสูงแต่ก็เป็นเฉพาะบางปีเท่านั้น) ซึ่งมีเหตุผลเช่นเดียวกับจังหวัดอุดรธานีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางและต่างประเทศ สำหรับสาขาที่เกี่ยวข้องก็มีอัตราการขยายตัวสูงเช่นเดียวกัน คือ สาขาก่อสร้างและบริการ ส่วนสาขาอื่น ๆ มีสัดส่วนการผลิตไม่มากนัก เช่นเดียวกัน

จังหวัดนครราชสีมา : สาขาดังกล่าวมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2528 จำนวน 5,088.6 ล้านบาท หรือร้อยละ 51.6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด สาขาการผลิตที่มีสัดส่วนสูงที่สำคัญ คือ การค้าส่งค้าปลีก มีมูลค่าการผลิตจำนวน 1,956.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 19.87 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด อัตราการขยายตัวสูงกว่าของภาคเล็กน้อย คือ ร้อยละ 7.89 สาขาที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ สาขาการบริการ ก่อสร้าง การบริหารราชการ และการธนาคาร-ประกันภัย โดยมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตร้อยละ 7.06, 6.67, 5.18 และ 4.42 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดตามลำดับ ส่วนอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปี พบว่า สาขาธนาคาร-ประกันภัย มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีสูงถึงร้อยละ 17.13 (ยกเว้นสาขาเหมืองแร่และ

ย่อยหิน ซึ่งมีอัตราการขยายตัวสูงมากในปี 2519 จึงทำให้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีก่อนข้างสูง) รองลงไป ก็คือ สาขาก่อสร้าง ไฟฟ้า-ประปา และบริการ

จากสภาพโครงสร้างเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น ภาคเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้น และสมควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบจากภาคเกษตรกรรม ถึงแม้ว่ามูลค่าการผลิตจะไม่สูงมากนัก โดยมีสัดส่วนเป็นอันดับ 3 หรือ 4 ของสาขาการผลิตทั้งหมด แต่อัตราการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 6.6 ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีอัตราการขยายตัวประมาณร้อยละ 4.9 สำหรับภาคการค้าและบริการมีอัตราการขยายตัวสูงสุดคือประมาณร้อยละ 11.8 เนื่องจากตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มีนโยบายสนับสนุนให้จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา เป็นเมืองศูนย์กลางหรือเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ อาทิเช่น เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย สถานที่ราชการ สนามบินพาณิชย์ เป็นต้น ทำให้มีความต้องการสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น และจากผลการพัฒนาดังกล่าว ยังสามารถอำนวยความสะดวกในการเป็นฐานรองรับให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความร่วมมือในด้านเส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท เป็นต้น

การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ทราบถึงความเจริญเติบโตของพื้นที่ศึกษาขึ้นอยู่กับสาขาการผลิตใดบ้าง ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา และมีศักยภาพในการใช้เป็นสาขานำเพื่อเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ และเป็นตลาดแรงงานที่จะรองรับหรือกระจายการจ้างงานออกไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งผลของการวิเคราะห์จะใช้เป็นข้อเสนอแนะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการสร้างงานจากเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกเฉียงกลางต่อไป

1. ความชำนาญการผลิตในสาขาการผลิตของพื้นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าว ได้พิจารณานำทฤษฎีฐานเศรษฐกิจ (Economic Base Theory) มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยการวิเคราะห์หาค่าความชำนาญการผลิตในสาขาการผลิตต่าง ๆ ภายในจังหวัด หรือการหาค่าอัตราส่วนที่ตั้ง (Location Quotient : LQ)^{1/} เพื่อบ่งชี้ว่า สาขาการผลิตใดเป็นกิจกรรมฐาน

1/

$$\text{ค่าความชำนาญการผลิตสาขาการผลิต } i = \frac{\frac{\text{มูลค่าเพิ่มของสาขาการผลิต } i \text{ ในจังหวัด}}{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมดของจังหวัด}}}{\frac{\text{มูลค่าเพิ่มของสาขาการผลิต } i \text{ ในระดับภาค}}{\text{มูลค่าเพิ่มทั้งหมดในระดับภาค}}}$$

ค่า $LQ > 1$ จะเห็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจ ค่า $LQ < 1$ ไม่ใช่กิจกรรมฐานเศรษฐกิจ

ฐานเศรษฐกิจ หรือเป็นกิจกรรมที่นำรายได้เข้าสู่จังหวัด และกิจกรรมใดไม่ใช่กิจกรรมฐานเศรษฐกิจ หรือเป็นกิจกรรมเสริมและสนับสนุนกิจกรรมหลักเหล่านั้น

การวิเคราะห์หาค่าความชำนาญการผลิตในสาขาการผลิตของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในสองช่วงเวลา คือในปี 2518 และปี 2528 ทั้งนี้ เนื่องจากโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและภาวะการผลิตของจังหวัดต่างๆ ภายในภาคมีลักษณะและแบบอย่างคล้ายคลึงกัน มากกว่าที่จะนำไปเปรียบเทียบกับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะการผลิตทางการเกษตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นสาขาการผลิตหลักของทุกจังหวัดในภูมิภาคนี้ ส่วนใหญ่มีพืชเศรษฐกิจหลักคล้ายกัน แต่ปริมาณการผลิตจะมากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

จังหวัดอุดรธานี : พบว่า สาขาการผลิตที่เป็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจของจังหวัด ในปี 2528 เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ การธนาคาร-ประกันภัย อุตสาหกรรม ไฟฟ้า-ประปา คมนาคมและขนส่ง ก่อสร้าง และการบริหารฯ โดยมีค่า LQ เท่ากับ 1.2326, 1.2292, 1.1558, 1.0948, 1.0405 และ 1.0155 ตามลำดับ สาขาดังกล่าวในระยะที่ผ่านมา มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีค่อนข้างสูงตลอดมา โดยเฉพาะสาขาการธนาคาร-ประกันภัย และก่อสร้าง เนื่องจากส่วนหนึ่งมีความเชื่อมโยง และสัมพันธ์กับปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกเฉียงกลางที่มีส่วนเข้ามาเป็นทุนหมุนเวียน และเพิ่มการใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ของครัวเรือน แรงงานเหล่านั้น ส่วนอุตสาหกรรมนั้นเป็นผลมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมผลิตประเภทต่าง ๆ ซึ่งเพิ่มมูลค่าการผลิตจาก 345.6 ล้านบาท ในปี 2518 เป็น 459.4 ล้านบาท ในปี 2528 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรทั้งเพื่อตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศซึ่งเป็นอุตสาหกรรมประเภทที่มีจำนวนโรงงานมากที่สุด ส่วนสาขาอื่นโดยมากจะเกิดจากการลงทุนพัฒนาของรัฐเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีบทบาทในแง่การส่งออกสินค้าและบริการ และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2518 จะพบว่า กิจกรรมฐานเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นสาขาการผลิตประเภทเดียวกัน และมีบางประเภทที่ลดความสำคัญลงไป ได้แก่ สาขาป่าไม้ และการบริการ

จังหวัดขอนแก่น : พบว่า สาขาการผลิตที่เป็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจของจังหวัด ในปี 2528 เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรม ไฟฟ้า-ประปา ธนาคาร-ประกันภัย การบริการ ก่อสร้าง และคมนาคมและขนส่ง โดยมีค่า LQ เท่ากับ 1.6273, 1.6039, 1.5321, 1.3996, 1.3326 และ 1.1490 ตามลำดับ สาขาดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะที่ผ่านมา พบว่า มีอัตราการขยายตัวที่สูงมากกว่าร้อยละ 10 ต่อปี ยกเว้น สาขาคมนาคมและขนส่ง โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 282.4 ล้านบาท ในปี 2518 เป็น 709.3 ล้านบาท ในปี 2528 ส่วนสาขาอื่น ๆ มีเหตุผลเช่นเดียวกัน

กับจังหวัดอุดรธานี และเมื่อเปรียบเทียบกิจกรรมฐานเศรษฐกิจในปี 2518 แล้วพบว่าส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมประเภทเดียวกัน ส่วนสาขาการผลิตที่ลดความสำคัญลงไป ได้แก่ สาขาปศุสัตว์ เหมืองแร่ และย่อยหิน การค้าส่งค้าปลีก และการบริหาร

จังหวัดนครราชสีมา : พบว่า สาขาการผลิตที่เป็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจของจังหวัด ในปี 2528 เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ เหมืองแร่และย่อยหิน ไฟฟ้า-ประปา อุตสาหกรรม ก่อสร้าง และธนาคาร-ประกันภัย โดยมี LQ เท่ากับ 2.0806, 1.5779, 1.5570, 1.4222 และ 1.1818 ตามลำดับ สาขาการผลิตเหมืองแร่และย่อยหินในจังหวัดนครราชสีมา เป็นสาขาการผลิตที่สำคัญที่สุดเมื่อเทียบกับสาขาการผลิตเดียวกันในทุกจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากมีผลผลิตทางด้านหินปูน เหล็กหิน และหินอ่อน มากที่สุด ทำให้เกิดมูลค่าการผลิตจากปี 2518 ที่มีมูลค่าเพียง 40.6 ล้านบาท เพิ่มสูงขึ้นเป็น 127.3 ล้านบาท ในปี 2528 สำหรับอุตสาหกรรมก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยมีมูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 730.4 ล้านบาท ในปี 2518 เป็น 1,090.5 ล้านบาท ในปี 2528 ส่วนสาขาอื่น ๆ ก็มีเหตุผลเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมฐานเศรษฐกิจในปี 2518 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมฐานเศรษฐกิจประเภทเดียวกัน และมีกิจกรรมบางประเภทลดความสำคัญลง เช่น สาขาการบริการและการบริหาร ส่วนสาขากสิกรรมนั้นลดลงเพียงเล็กน้อย

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมฐานเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาทั้งสามจังหวัดที่มีความสำคัญที่สุด และเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทหลักในแง่ของการเป็นกิจกรรมฐานที่ทำรายได้ให้กับพื้นที่ และทำหน้าที่เป็นตลาดแรงงานที่สามารถรองรับแรงงานภายในท้องถิ่นที่สำคัญแล้วจะพบว่า "สาขาอุตสาหกรรม" เป็นสาขาที่เป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดในทุกพื้นที่ศึกษา ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ค่าความชันอายุการผลิตแล้ว พบว่า มีความชันอายุในการผลิตมากกว่าเมื่อเทียบกับระดับภาคในช่วงที่ผ่านมา และถือได้ว่าพื้นที่ศึกษาดังกล่าว เป็นแหล่งที่ตั้งอุตสาหกรรมที่สำคัญของภูมิภาคนี้ ดังนั้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงจากการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเสนอแนะให้มีการพัฒนาขึ้นจากเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกเฉียงกลาง สำหรับพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา คือ "สาขาอุตสาหกรรม" ซึ่งจะมีความสำคัญทั้งในแง่ของการเป็นฐานการผลิตที่จะทำรายได้เข้าสู่ภาคและจังหวัด และบทบาทที่สามารถเป็นแหล่งรองรับแรงงานหรือตลาดแรงงานที่สำคัญที่สุด โดยจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ที่เน้นการศึกษาเพื่อเสนอแนะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะมีผลกระทบต่อตรงต่อการสร้างงานขึ้นภายในท้องถิ่น โดยให้มีการพัฒนาจากเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกเฉียงกลาง สำหรับประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมนั้น จะศึกษาวิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไป

ตารางที่ 5.7 : ค่าความชำนาญการผลิตรายสาขาการผลิตของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา
เทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2518 และ 2528

สาขาการผลิต	อุดรธานี		ขอนแก่น		นครราชสีมา	
	2518	2528	2518	2528	2518	2528
เกษตรกรรม	0.9499	0.9400	0.8117	0.7586	0.9140	0.9537
- กสิกรรม	0.9544	0.9503	0.8142	0.7786	1.0019	0.9764
- ปศุสัตว์	0.8152	0.9964	1.0516	0.6421	0.7937	0.9622
- ประมง	0.2770	0.2714	0.3286	0.9429	0.1033	0.1286
- ป่าไม้	2.4362	0.1304	0.3154	0.1739	0.4429	0.0435
เหมืองแร่และย่อยหิน	0.5385	0.4516	3.4461	0.5484	1.2154	2.0806
อุตสาหกรรม	1.3845	1.2292	1.2835	1.6273	1.9613	1.5570
ก่อสร้าง	0.8371	1.0405	0.8126	1.3326	0.7658	1.4222
ไฟฟ้า-ประปา	1.5373	1.1558	1.7015	1.6039	2.1940	1.5779
คมนาคมและขนส่ง	1.1712	1.0948	1.3036	1.1490	0.8105	0.6267
การค้าส่งและค้าปลีก	0.9803	0.9667	1.0751	0.8512	0.8601	0.9329
ธนาคาร-ประกันภัย	1.1468	1.2326	1.7482	1.5321	1.2447	1.1818
ที่อยู่อาศัย	0.8823	0.9662	0.9961	0.8068	0.8274	0.7343
การบริหารและป้องกันประเทศ	0.9658	1.0155	1.1132	0.9966	1.1581	0.8900
การบริการ	1.0386	0.9877	1.2238	1.3996	1.0401	0.7924

2. ประเภทอุตสาหกรรมและการกระจายตัว

2.1 ประเภทอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา สามารถแบ่งกลุ่มตามลักษณะความเชื่อมโยงเกี่ยวกับกิจกรรมการผลิต ออกเป็น 6 ประเภทหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ อุตสาหกรรมบริการ และอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ

จังหวัดอุดรธานี : ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญโดยพิจารณาจาก จำนวนโรงงานและจำนวนแรงงาน พบว่า อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรมีจำนวนโรงงานและแรงงานมากที่สุด คือ จำนวนโรงงานถึง 3,254 แห่ง หรือร้อยละ 86.8 ของจำนวนโรงงานทั้งสิ้น และมีจำนวนแรงงานถึง 8,499 คน หรือร้อยละ 64.4 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด และเมื่อพิจารณาถึงการจ้างงานของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ พบว่า อุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานทอกระสอบ โรงงานมันเส้น มันเม็ด และโรงงานน้ำตาล อุตสาหกรรมทั้ง 4 ประเภท ถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานมากกว่าประเภทอื่น คือ มีจำนวน 3,643, 2,110, 1,682 และ 1,064 คน ตามลำดับ สำหรับประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และอุตสาหกรรมบริการ โดยเฉพาะการเลื่อยและแปรรูปไม้ เครื่องเรือนและเครื่องตกแต่งภายในจากไม้ การซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น

จังหวัดขอนแก่น : ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญพบว่า อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรมีจำนวนโรงงานและจำนวนแรงงานมากที่สุดคือ จำนวนโรงงาน 2,685 แห่ง หรือร้อยละ 85.3 ของจำนวนโรงงานทั้งสิ้น และมีจำนวนแรงงานถึง 11,046 คน หรือร้อยละ 65.2 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด ซึ่งอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในด้านการจ้างงาน คือ โรงงานทอกระสอบและสิ่งทอจากปอ โรงสีข้าว โรงงานมันเส้น มันเม็ด โรงงานผลิตเกี่ยวกับอาหารสัตว์ และโรงงานน้ำตาล ซึ่งมีจำนวนแรงงาน 4,150, 2,328, 2,317, 1,573 และ 678 คน ตามลำดับ สำหรับประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และอุตสาหกรรมบริการ โดยเฉพาะการเลื่อยและแปรรูปไม้ การซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น

จังหวัดนครราชสีมา : ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญ พบว่า อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรมีจำนวนโรงงานและจำนวนแรงงานมากที่สุด เช่นเดียวกับจังหวัด

ตารางที่ 5.8 : จำนวนโรงงานและแรงงานแยกตามประเภทอุตสาหกรรมของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ในปี 2529

ประเภทอุตสาหกรรม	อุดรธานี				ขอนแก่น				นครราชสีมา			
	โรงงาน (แห่ง)	%	แรงงาน (คน)	%	โรงงาน (แห่ง)	%	แรงงาน (คน)	%	โรงงาน (แห่ง)	%	แรงงาน (คน)	%
1. แปรรูปสินค้าเกษตร	3,254	86.8	8,499	64.4	2,685	85.3	11,046	65.2	3,204	86.3	25,362	79.2
1.1 การสีข้าว	3,059		3,643		2,407		2,328		2,620		3,123	
1.2 การทำมันเส้น มันเม็ท	173		1,682		225		2,317		516		5,349	
1.3 การทดสอบ สิ่งทอจากปอ และพืชเส้นใย	11		2,110		39		4,150		37		16,452	
1.4 การปั่น อบ เมล็ดหรือกากพืช สำหรับทำอาหารสัตว์	-		-		12		1,573		14		304	
1.5 การกระเทาะเปลือกเมล็ดพืช	1		7		-		-		15		61	
1.6 โรงงานน้ำตาล	10		1,064		2		678		2		73	
2. อาหารและเครื่องดื่ม	41	1.1	230	1.7	81	2.6	1,163	6.9	115	3.1	1,936	6.0
2.1 การฆ่าสัตว์	1		7		2		22		1		7	
2.2 ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากเนื้อสัตว์	19		107		10		63		21		119	
2.3 การทำเบ๊งอาหาร	1		8		37		362		31		1,084	
2.4 ชนมัง ชนมเค้ก	4		14		6		146		10		130	
2.5 ผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลและนมหวาน	-		-		-		-		1		7	
2.6 ไอศกรีมและน้ำแข็ง	11		62		21		137		35		218	
2.7 ผลิตภัณฑ์นม	-		-		1		57		1		20	
2.8 เครื่องปรุงและเครื่องเทศ	2		13		1		11		10		100	
2.9 น้ำดื่มและน้ำอัดลม	3		19		3		365		5		251	
3. ก่อสร้าง	52	1.4	414	3.1	54	1.7	778	4.6	56	1.5	871	2.7
3.1 ไม้ บค ย่อยหิน	2		47		3		142		4		178	
3.2 อิฐ ปูนซีเมนต์ คอนกรีต	50		367		46		540		43		629	
3.3 ชุก และคัททรา	-		-		5		96		9		64	
4. ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	61	1.6	2,076	15.7	47	1.5	1,264	7.5	47	1.3	1,165	3.6
4.1 เลื่อยไม้ และแปรรูปไม้	12		892		22		1,023		23		819	
4.2 ประศู หน้ำต่าง และวงกบ	12		143		7		70		14		201	
4.3 เครื่องเรือน เครื่องตกแต่งภายใน	37		1,041		18		171		10		149	
5. บริการ	252	6.7	1,237	9.4	203	6.5	1,475	8.7	234	6.3	2,111	6.6
5.1 ผลิต ซ่อม หล่อคอก ยางนอก และยางใน	11		81		17		54		24		193	
5.2 ซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร	194		900		116		898		160		1,529	
5.3 ผลิตและซ่อมแซมเครื่องจักรและอุปกรณ์ การเกษตร	23		137		44		422		30		271	
5.4 ซ่อมแซมและประกอบเครื่องไฟฟ้า	9		45		7		27		10		60	
5.5 ซ่อมแซม ทดแปลง เครื่องกำเนิด และหม้อแปลงไฟฟ้า	6		15		1		2		6		48	
5.6 โรงงานฟองเย็น	5		29		16		62		4		10	
5.7 การประกอบและซ่อมแซมผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น	4		30		2		10		-		-	
6. อื่น ๆ	87	2.4	735	5.7	79	2.4	1,223	7.1	57	1.5	590	1.9
6.1 การพิมพ์	8		53		18		114		24		226	
6.2 ผลิตภัณฑ์ยา	-		-		8		185		1		8	
6.3 โรงงานทำไม้ขีดไฟ	2		113		-		-		1		125	
6.4 ผลิตภัณฑ์พลาสติก	2		31		6		57		2		22	
6.5 เครื่องปั้นดินเผา ด้วยสาม กระเบื้องเคลือบ	4		87		3		642		2		22	
6.6 ประเภทอื่น ๆ	71		451		44		225		27		187	
รวมทั้งสิ้น	3,747	100	13,191	100	3,149	100	16,949	100	3,713	100	32,035	100

อุตสาหกรรม และขอนแก่น คือมีจำนวนโรงงาน 3,204 แห่ง หรือร้อยละ 86.3 ของจำนวนโรงงานทั้งสิ้น และมีจำนวนแรงงานถึง 25,362 คน หรือร้อยละ 79.2 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด ซึ่งอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในด้านการจ้างงานคือ โรงงานทอกระสอบ สิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย โรงงานมันเส้น มันเม็ด และโรงสีข้าว ซึ่งมีจำนวนแรงงาน 16,452, 5,349 และ 3,123 คน ตามลำดับ สำหรับประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ อุตสาหกรรมบริการ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ โดยเฉพาะการซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร การทำอาหารจากแป้ง และการเลื่อยไม้และแปรรูปไม้ เป็นต้น

สำหรับขนาดวงเงินลงทุนของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทโดยเฉลี่ย ในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา พบว่า โรงงานน้ำตาลมีขนาดวงเงินลงทุนมากที่สุด โดยเฉลี่ยประมาณ 50.354 ล้านบาทต่อโรง รองลงไปซึ่งถือได้ว่าเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ การทำอาหารสัตว์ การทำอาหารจากแป้ง การทอกระสอบ สิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย น้ำดื่มและน้ำอัดลม มีขนาดวงเงินลงทุนโดยเฉลี่ยประมาณ 25.638, 23.354, 21.136 และ 14.040 ล้านบาทต่อโรง ตามลำดับ สำหรับโรงสีข้าวซึ่งมีจำนวนโรงงานมากที่สุดและกระจายอยู่ในทุกอำเภอ พบว่า มีขนาดวงเงินลงทุนโดยเฉลี่ยเพียงประมาณ 0.154 ล้านบาทต่อโรงเท่านั้น และมีจำนวนแรงงานไม่มากนักเช่นเดียวกัน ส่วนอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ทั้งประเภทอาหารและเครื่องดื่ม การก่อสร้าง ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ และบริการส่วนใหญ่จะมีขนาดวงเงินลงทุนขนาดกลาง คือเฉลี่ยประมาณ 1 - 2 ล้านบาทต่อโรง

กล่าวโดยสรุป ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 จังหวัดมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบที่มีการเพาะปลูกกันมากในท้องถิ่นเป็นหลัก คือ ข้าว มันสำปะหลัง ปอแก้ว และอ้อย ซึ่งอุตสาหกรรมดังกล่าวโดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมน้ำตาล นั้น เป็นอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญที่สุดแต่ก็เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงซึ่งบทบาทของอุตสาหกรรมดังกล่าว นอกจากจะผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดภายในประเทศแล้ว ยังมีเป้าหมายหลักเพื่อการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ ที่ทำรายได้ให้กับประเทศและท้องถิ่นได้มากเช่นเดียวกัน ส่วนโรงสีข้าวนี้แม้ว่าจะมีจำนวนมากและกระจายไปทั่วทุกท้องถิ่น และใช้ขนาดการลงทุนไม่มากนัก แต่ไม่ค่อยมีความสำคัญในแง่ของการจ้างงานภายในท้องถิ่นมากนัก ส่วนอุตสาหกรรมขนาดกลางที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่น ทั้งในด้านการจ้างงาน ความสามารถในการลงทุน และการมีทักษะและประสบการณ์พอที่จะเป็นเจ้าของกิจการกันเองได้ภายในท้องถิ่น ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารประเภทที่ทำจากเนื้อสัตว์ การทำอิฐ ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์และคอนกรีต การแปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 5.9 : จำนวนแรงงานและขนาดวงเงินลงทุนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในจังหวัดอุตรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ปี 2529

ประเภทอุตสาหกรรม	แรงงาน (คน)	วงเงินลงทุน (ล้านบาท)
1. แปรรูปสินค้าเกษตร		
1.1 การสีข้าว	1	0.154
1.2 การทำมันเส้น มันเม็ค	10	1.805
1.3 การทอกระสอบ สิ่งทอจากปอ และพืชเส้นใย	261	21.136
1.4 การปั่น อม เมล็ดหรือกากพืชสำหรับทำอาหารสัตว์	72	25.638
1.5 การกระเทาะเปลือกเมล็ดพืช	4	0.264
1.6 โรงงานน้ำตาล	130	50.354
2. อาหารและเครื่องดื่ม		
2.1 การฆ่าสัตว์	9	0.421
2.2 ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากเนื้อสัตว์	6	0.484
2.3 การทำแป้งอาหาร	21	23.354
2.4 ขนมปัง ขนมเค้ก	14	1.054
2.5 ผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลและนมหวาน	7	1.289
2.6 ไอศกรีมและน้ำแข็ง	6	1.673
2.7 ผลิตภัณฑ์นม	38	5.500
2.8 เครื่องปรุงและเครื่องเทศ	10	3.296
2.9 น้ำดื่มและน้ำอัดลม	58	14.040
3. ก่อสร้าง		
3.1 ไม้ บด ย่อยหิน	41	4.882
3.2 อิฐ ปูนซีเมนต์ คอนกรีต	11	1.096
3.3 ชุคและคัททรา	5	0.699
4. ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้		
4.1 เลื่อยไม้และแปรรูปไม้	48	1.905
4.2 ประศู หน้าต่างและวงกบ	12	1.409
4.3 เครื่องเรือน เครื่องตกแต่งภายใน	21	1.059
5. บริการ		
5.1 ผลิต ซ่อม หล่อคอก ยางนอก และยางใน	6	0.768
5.2 ซ่อมแซมและต่อเค็มรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร	7	0.901
5.3 ผลิตและซ่อมแซมเครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตร	10	0.986
5.4 ซ่อมแซมและประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้า	5	0.790
5.5 ซ่อมแซม ตกแต่งเครื่องกำเนิดและหม้อแปลงไฟฟ้า	5	0.101
5.6 โรงงานห้องเย็น	4	1.699
5.7 การประกอบและซ่อมแซมผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น	-	-
6. อื่น ๆ		
6.1 การพิมพ์	8	1.394
6.2 ผลิตภัณฑ์ยา	21	1.351
6.3 โรงงานทำไม้ซีกไฟ	79	7.700
6.4 ผลิตภัณฑ์พลาสติก	11	1.866
6.5 เครื่องปั้นดินเผา ด้ายขาม กระเบื้องเคลือบ	83	0.457
6.6 ประเภทอื่น ๆ	-	-

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด

จากไม้ และอุตสาหกรรมบริการประเภทซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร และเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

2.2 การกระจายตัวของอุตสาหกรรม

สำหรับการกระจายตัวของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ที่สำคัญในระดับอำเภอของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา พอสรุปได้ดังนี้

จังหวัดอุดรธานี : จากจำนวน 17 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ พบว่า อำเภอเมืองมีจำนวนโรงงานและแรงงานมากที่สุด คือ มีโรงงาน 750 แห่ง และจำนวนแรงงาน 6,637 คน ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โรงสีข้าว การทำมันเส้น มันเม็ด การทอกระสอบ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากเนื้อสัตว์ การทำอิฐและปูนซีเมนต์ การทำเครื่องเรือนและเครื่องตกแต่งภายใน และการบริการซ่อมต่อเติมเครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น สำหรับอำเภอที่มีจำนวนโรงงานมากและเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญรองลงไป คือ อำเภอกุมภวาปี หนองหาน หนองบัวลำภู หนองวัวซอ และบ้านผือ ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โรงสีข้าว การทำมันเส้น มันเม็ด โรงงานน้ำตาล (เฉพาะกุมภวาปี และหนองหาน) การเลื่อยไม้และแปรรูปไม้ และการบริการซ่อมแซมต่อเติม เครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น ส่วนอำเภออื่น ๆ มีจำนวนโรงงานและแรงงานไม่มากนัก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเพียงโรงสีข้าว และอุตสาหกรรมบริการประเภทซ่อมแซมและต่อเติม เครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น โดยสรุปอำเภอที่มีความสำคัญทั้งในด้านเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรม และการจ้างงานที่สำคัญของจังหวัด คือ อำเภอเมือง กุมภวาปี หนองหาน หนองบัวลำภู บ้านผือ และหนองวัวซอ

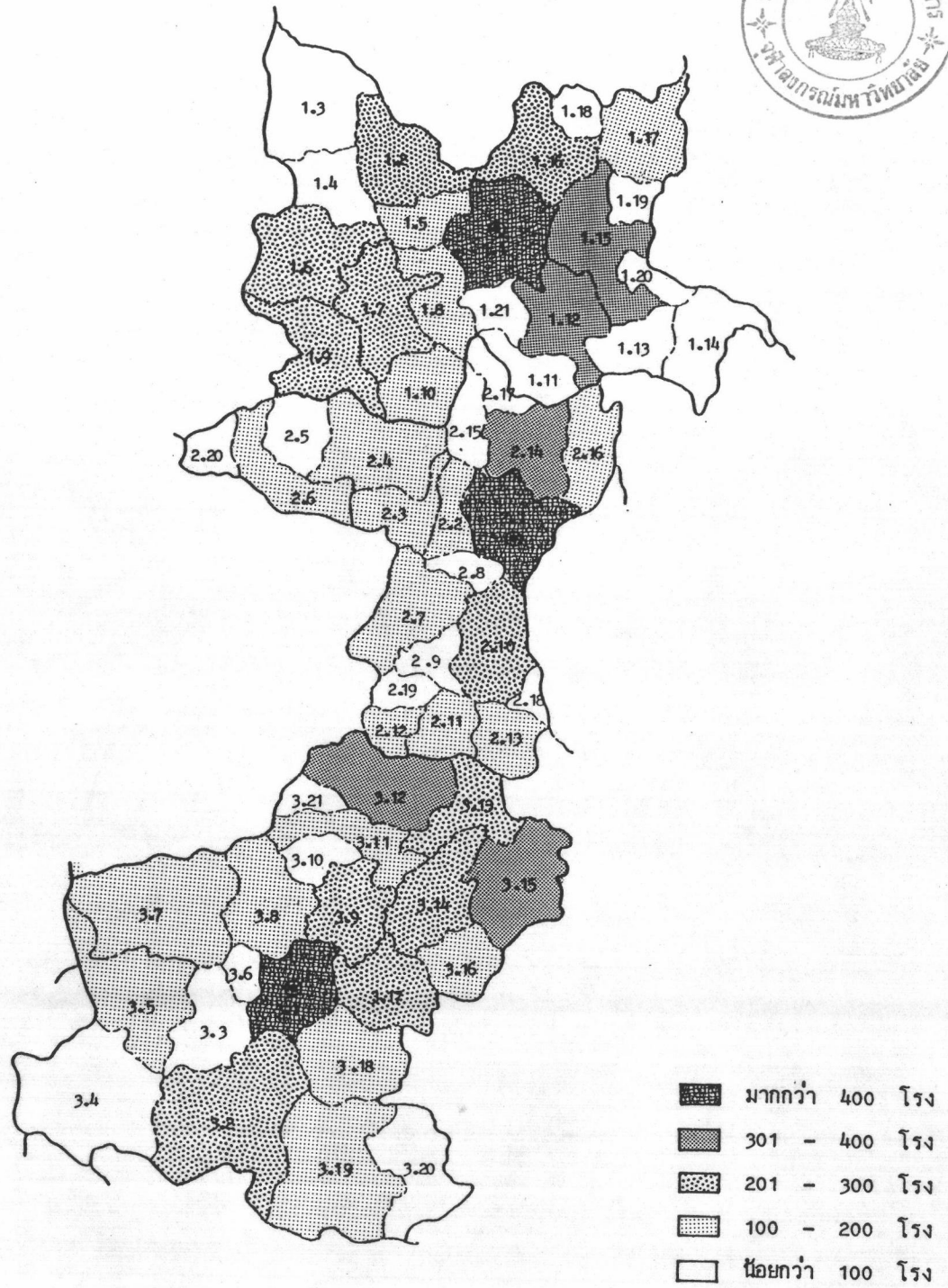
จังหวัดขอนแก่น : จากจำนวน 16 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ พบว่า อำเภอเมืองมีจำนวนโรงงานและแรงงานมากที่สุด คือ มีโรงงาน 888 แห่ง และจำนวนแรงงาน 6,021 คน ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โรงสีข้าว การทำมันเส้น มันอัดเม็ด การทอกระสอบ สิ่งทอจากปอ การซ่อมแซมต่อเติมเครื่องยนต์ เครื่องจักร และอุปกรณ์การเกษตร ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากอาหาร การทำอาหารจากแป้ง และอุตสาหกรรมก่อสร้าง เป็นต้น สำหรับอำเภอที่มีจำนวนโรงงานมาก และเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญรองลงไป คือ อำเภอบ้านไผ่ น้ำพอง พล ภูผาคีรี กระนวน ภูเวียง และชุมแพ ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญคล้ายคลึงกับอำเภอเมือง ยกเว้นอำเภอบ้านไผ่ที่มีอุตสาหกรรมประเภททำอาหารสัตว์ และอำเภอ น้ำพองที่มีโรงงานน้ำตาล และโรงงานกระดาษ ซึ่งเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ส่วนอำเภออื่น ๆ ก็มีเฉพาะโรงสีข้าวเป็นส่วนใหญ่ และอุตสาหกรรมประเภทอื่นที่มีบ้างแต่ไม่มากนัก คือ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการก่อสร้าง และบริการซ่อมแซมเครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น

สรุปได้ว่า อำเภอที่มีความสำคัญทั้งในด้านเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมและการจ้างงานที่สำคัญของจังหวัด คือ อำเภอเมือง บ้านไผ่ น้ำพอง พล ชุมแพ ภูผาจารย์ กระนวน และภูเวียง

จังหวัดนครราชสีมา : จากจำนวน 20 อำเภอ 1 ถึงอำเภอ พบว่า อำเภอเมืองมีจำนวนโรงงานและแรงงานมากที่สุด คือ มีโรงงาน 526 แห่ง และจำนวนแรงงานถึง 9,334 คน ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ การทอกระสอบ สิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย การทำมันเส้น มันเม็ด โรงสีข้าว การทำอาหารจากแป้ง การทำอิฐ และปูนซีเมนต์ การเลื่อยไม้ และแปรรูปไม้ และการซ่อมแซมและต่อเติมเครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น สำหรับอำเภอที่มีจำนวนโรงงานมากและเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญรองลงไป คือ อำเภอสีคิ้ว ปากช่อง สูงเนิน ปักธงชัย บัวใหญ่ และโชคชัย ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญคล้ายคลึงกับอำเภอเมือง ส่วนอำเภออื่น ๆ ก็มีเฉพาะโรงสีข้าว และการทำมันเส้น มันเม็ดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่มีอยู่บ้างไม่มากนักได้แก่ การทำอิฐ ปูนซีเมนต์ การเลื่อยไม้และแปรรูปไม้ และบริการซ่อมแซม ต่อเติมเครื่องยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น สรุปได้ว่า อำเภอที่มีความสำคัญทั้งในด้านเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมและการจ้างงานที่สำคัญของจังหวัด คือ อำเภอเมือง สีคิ้ว ปากช่อง สูงเนิน ปักธงชัย บัวใหญ่ และโชคชัย

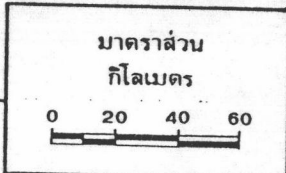
กล่าวโดยสรุป การกระจายตัวของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ส่วนใหญ่จะกระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองมากที่สุด รองลงไปก็ได้แก่พื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบ เนื่องจากมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ ทั้งในด้านถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ตลอดจนมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่มากกว่าในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่สามารถสนองตอบความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนในพื้นที่รอบนอกนั้นยังมีการกระจายตัวของอุตสาหกรรมไม่มากนัก ที่มีอยู่บ้างก็เป็นประเภทอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีการจ้างงานไม่มากนัก

จากการศึกษาปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินเฉลี่ยต่อวันในปี 2528 พบว่า อำเภอที่สำคัญต่าง ๆ ของจังหวัดทั้งสามที่กล่าวแล้ว มีปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวันหนาแน่นมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัดและภาคโดยส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณการจราจรของรถยนต์บรรทุกสินค้าจะมีมากกว่าร้อยละ 60 ของปริมาณรถยนต์ที่วิ่งบนถนนทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อำเภอที่เป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการกระจุกตัวมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาได้มีปริมาณการไหลเวียนของสินค้าออกจากพื้นที่มาก ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ได้ประการหนึ่งว่า ผลผลิตของอุตสาหกรรมในพื้นที่ดังกล่าวมีความสำคัญมากกว่าพื้นที่อื่นในจังหวัด แม้ว่าจะพิจารณาเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นในภาคเดียวกัน ก็ยังพบว่ามีความสำคัญมากกว่าด้วย

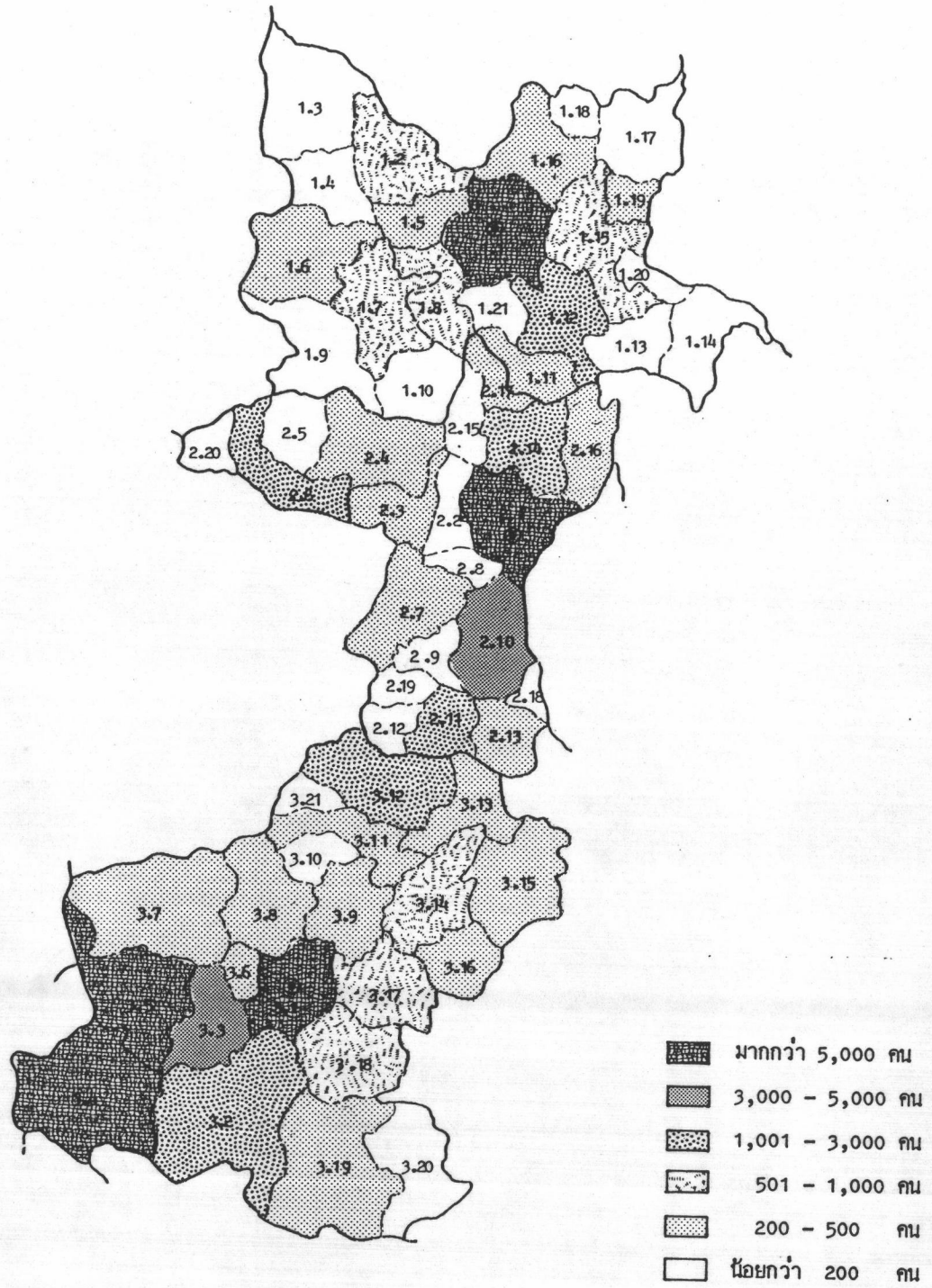

แสดง : จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ปี 2529

การศึกษาศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเงินโอน
ของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง
: กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

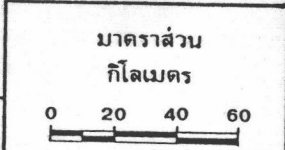

 แผนที่ 5.2

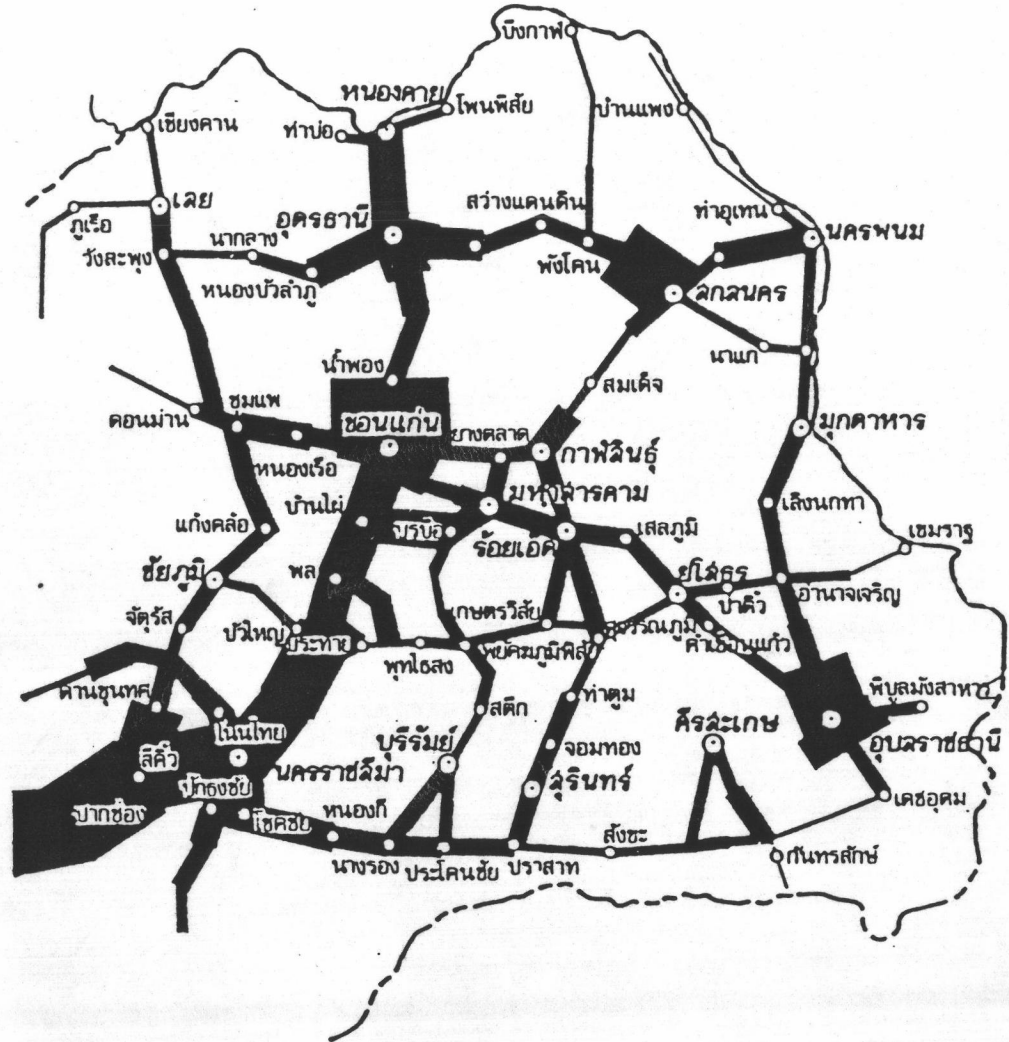

แสดง : จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมรายอำเภอ ปี 2529

การศึกษาศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเงินโอน
ของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง
: กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

แผนที่ 5.3

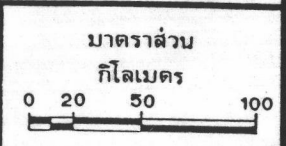
การศึกษาศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจจากเงินโอนของแรงงานไทย
 ในตะวันออกกลาง : กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

แสดง : ปริมาณการจราจรบนทางหลวงแผ่นดินเฉลี่ยต่อวัน
 ปี พ.ศ. 2528

ที่มา :

1 มม. - 500 คัน วัน

แผนที่ 5.4

3. การวิเคราะห์ความชำนาญการผลิตของประเภทอุตสาหกรรม

การวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตของประเภทอุตสาหกรรมดังกล่าว เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะประเภทอุตสาหกรรมที่จะพัฒนาโดยใช้เงินลงทุนจากเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าความชำนาญการผลิตหรือการหาค่าอัตราส่วนที่ตั้ง (Location Quotient : LQ) เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ในส่วนแรกเกี่ยวกับสาขาการผลิต เพื่อบ่งชี้ว่า ประเภทอุตสาหกรรมใดเป็นอุตสาหกรรมฐานเศรษฐกิจ หรือเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าสู่พื้นที่หรือจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากประเภทของอุตสาหกรรมที่ได้ประกอบการผลิตขึ้นภายในพื้นที่ศึกษา มิได้อยู่เฉพาะในเขตพื้นที่ศึกษาเพียงแห่งเดียวเท่านั้น แต่ได้มีการประกอบการผลิตกระจายอยู่ทุกจังหวัดในภูมิภาค ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบความชำนาญการผลิตอุตสาหกรรมของจังหวัด กับความชำนาญการผลิตของพื้นที่ส่วนที่เหลือของภาค ในประเภทอุตสาหกรรมเดียวกัน ย่อมเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่า บทบาทของอุตสาหกรรมการผลิตประเภทใดมีความสำคัญ และก่อให้เกิดการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมโดยส่วนรวมในแต่ละจังหวัดของพื้นที่ศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความชำนาญการผลิตอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา ที่ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และเป็นประเภทที่นำรายได้เข้าสู่จังหวัด สรุปได้ตามตารางที่ 5.10 ดังนี้

จังหวัดอุดรธานี : ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความชำนาญการผลิตสูงกว่าระดับภาคโดยเฉลี่ย ประกอบด้วย (1) การทำมันเส้น มันเม็ด (2) โรงงานน้ำตาล (3) การฆ่าสัตว์ และ (4) การทำอิฐ ปูนซีเมนต์ และคอนกรีต

จังหวัดขอนแก่น : ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความชำนาญการผลิตสูงกว่าระดับภาคโดยเฉลี่ย ประกอบด้วย (1) การทำมันเส้น มันเม็ด (2) การทอกระสอบ สิ่งทอจากปอ (3) โรงน้ำตาล (4) การทำแป้งอาหาร (5) เครื่องปรุง เครื่องเทศ (6) น้ำดื่มและน้ำอัดลม (7) การทำอิฐ ปูนซีเมนต์ คอนกรีต (8) การเลื่อยไม้และแปรรูปไม้ (9) การผลิต ซ่อมหล่อดอกยางนอกและยางใน (10) การซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร (11) การผลิตและซ่อมแซมเครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตร (12) ผลิตภัณฑ์ยา และ (13) เครื่องปั้นดินเผา

จังหวัดนครราชสีมา : ประเภทอุตสาหกรรมที่มีความชำนาญการผลิตสูงกว่าระดับภาคโดยเฉลี่ย ประกอบด้วย (1) การทำมันเส้น มันเม็ด (2) การทอกระสอบ สิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย (3) การฆ่าสัตว์ (4) การทำแป้งอาหาร (5) ไอครีมและน้ำแข็ง (6) เครื่องปรุง และเครื่องเทศ (7) น้ำดื่มและน้ำอัดลม (8) การทำอิฐ ปูนซีเมนต์ และคอนกรีต (9) การเลื่อยไม้และแปรรูปไม้ (10) การทำประตู หน้าต่าง และวงกบ (11) การผลิตซ่อม หล่อดอกยางนอกและยางใน (12) การผลิตและซ่อมแซมเครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตร (13) ผลิตภัณฑ์ยา และ (14) โรงงานทำไม้ขีดไฟ

กล่าวโดยสรุป อุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวข้างต้นในแต่ละจังหวัด จัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนา ทั้งนี้เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดและเป็นกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดการจ้างงาน และรายได้ต่อประชากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถแยกออกได้เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ อุตสาหกรรมประเภทผลิตเพื่อการส่งออก และอุตสาหกรรมประเภทผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการของท้องถิ่น สำหรับอุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออกส่วนใหญ่ จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ประเภทแปรรูปสินค้าเกษตร ที่มีขนาดการลงทุน การจ้างงานและใช้เทคโนโลยีค่อนข้างสูง ได้แก่ การทอกระสอบ สิ่งทอจากปอและพืชเส้นใย โรงงานน้ำตาล และการทำแป้งอาหาร ส่วนการทำมันเส้น มันเม็ดนั้น มีขนาดการลงทุนและแรงงานไม่สูงนัก ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้มีความเกี่ยวเนื่องโดยตรงต่อการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น คือ มันสำปะหลัง ปอแก้ว และอ้อย ซึ่งมีการเพาะปลูกกันมากในท้องถิ่น ดังนั้น ถ้าความต้องการสินค้าจากภายนอกเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลทำให้อุตสาหกรรมการผลิตเพื่อส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อการจ้างงานและรายได้ในกิจกรรมการผลิตดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการขยายตัวในกิจกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคกลีกรวม ซึ่งเป็นสาขาที่มีแรงงานหรือผู้ประกอบการมากที่สุด ดังนั้น ผลของการขยายตัวของอุตสาหกรรมจะทำให้เกิดผลประโยชน์ หรือรายได้สะท้อนกับไปยังท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมประเภทผลิตเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น ที่สำคัญส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมประเภทวัสดุก่อสร้าง เช่น การทำอิฐ ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์และคอนกรีต การเลื่อยและแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมประเภทบริการซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร และอุปกรณ์การเกษตร และโรงน้ำแข็ง ซึ่งโดยมากเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดกลางและเล็ก ใช้เงินลงทุนไม่สูงมากนัก สามารถกระจายได้ทั่วทุกท้องถิ่น และแรงงานที่มีความชำนาญและประสบการณ์สามารถประกอบอาชีพเป็นกิจการของตนเองได้ และถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวจะมีตลาดความต้องการที่ไม่กว้างขวางมากนัก คือเน้นการบริการภายในท้องถิ่นเป็นหลัก แต่ก็มีความสำคัญในแง่ของการจ้างงาน การประหยัดจากการนำเข้ามาจากภายนอกท้องถิ่น รวมทั้งสามารถสร้างรายได้ให้เกิดหมุนเวียนขึ้นภายในท้องถิ่นได้เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 5.10 : ค่าความชันการผลิตของประเภทอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี ชอนแก่น และนครราชสีมา
ที่สูงกว่าระดับภาคโดยเฉลี่ย ในปี 2518

ประเภทอุตสาหกรรม	อุดรธานี	ชอนแก่น	นครราชสีมา
แปรรูปสินค้าเกษตร			
- การทำมันเส้น มันเม็ค	1.6543	1.3571	1.9261
- หอกระสอบ สิ่งทอจากปอ และพืชเส้นใย	-	2.5015	4.9248
- โรงงานน้ำคาล	3.5930	3.0152	-
อาหารและเครื่องดื่ม			
- การฆ่าสัตว์	1.0346	-	1.2691
- การทำแป้งอาหาร	-	1.3243	1.7027
- ไอศกรีมและน้ำแข็ง	-	-	3.1722
- เครื่องปรุงและเครื่องเทศ	-	1.0714	2.7857
- น้ำดื่มและน้ำอัดลม	-	3.3251	2.1872
ก่อสร้าง			
- อิฐ ปูนซีเมนต์ คอนกรีต	1.0588	1.0153	1.7858
ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้			
- เลื่อยไม้และแปรรูปไม้	-	1.2727	1.0319
- ประทู่ ไม้ค่าง และวงกบ	-	-	3.1667
บริการ			
- ผลิต ซ่อม หล่อทอกภายนอกและภายใน	-	1.0339	4.9873
- ซ่อมแซมและต่อเค็มรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร	-	4.8333	-
- ผลิตและซ่อมแซมเครื่องจักรและอุปกรณ์การเกษตร	-	1.7500	4.1250
อื่น ๆ			
- ผลิตภัณฑยา	-	3.9000	1.0333
- โรงงานทำไม้ซีกไฟ	-	-	5.1429
- เครื่องปั้นดินเผา	-	2.0512	-

4. ปริมาณและวิธีการตลาดของวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่มีศักยภาพการพัฒนารุ่งเรืองในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่ทำรายได้และการสร้างงานให้กับท้องถิ่น และส่งผลกระทบต่อให้สาขากรรมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นได้ กล่าวคือ โรงงานมันเส้นมันเม็ด โรงงานแป้งมันสำปะหลัง โรงงานทอกระสอบ และสิ่งทอจากปอ โรงงานน้ำตาล และโรงงานทอผ้า ดังนั้น ปัจจัยสำคัญพื้นฐานของอุตสาหกรรมประเภทดังกล่าว จึงได้แก่วัตถุดิบที่จะใช้ในกระบวนการผลิต ซึ่งปริมาณและความพอเพียงของวัตถุดิบ จะเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเภทนั้นให้ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นได้

สำหรับวิธีการตลาดของวัตถุดิบแต่ละประเภทจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป วัตถุดิบบางประเภทอาจขายในรูปของสินค้าสด และเป็นการขายจากเกษตรกรถึงมือผู้บริโภคโดยตรง หรือวัตถุดิบบางประเภทอาจมีขั้นตอนและความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมแปรรูปได้หลายประเภท ซึ่งหมายถึงว่าวัตถุดิบประเภทนั้น สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวมมากขึ้น รวมทั้งสามารถกระจายการสร้างงานได้จากความหลากหลายของอุตสาหกรรมแปรรูปที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านเป็นตลาดแรงงานโดยตรง และทำให้เกิดการขยายอาชีพพ่อค้ารับซื้อผลผลิตในแต่ละช่วงได้อีกด้วย โดยสรุปแล้วหากสามารถส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปจากวัตถุดิบประเภทเดียวกันได้มากขึ้น โอกาสขยายการสร้างงานก็จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ทั้งในด้านของแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ประกอบการ และผู้มีอาชีพพ่อค้ารับซื้อผลผลิต

วัตถุดิบที่มีความสำคัญและเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ วัตถุดิบ ดังต่อไปนี้

มันสำปะหลัง : เป็นวัตถุดิบที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับโรงงานมันเส้นมันเม็ด และโรงงานแป้งมันสำปะหลังโดยตรง พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือได้ว่า เป็นพื้นที่ที่สำคัญที่สุดของประเทศ คือ มีพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าทุกภาคของประเทศ โดยมีจำนวนถึง 5,258,258 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 59.6 ของพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังทั้งประเทศ และมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 57.1 ของผลผลิตมันสำปะหลังทั้งประเทศ จังหวัดที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 1,778,925 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 33.8 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด และมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 35.1 ของผลผลิตมันสำปะหลังทั้งภาค พื้นที่เพาะปลูกภายในจังหวัดมีการกระจายการเพาะปลูกไปทุกอำเภอ

แต่จะมีมากที่อำเภอประทาย ปักธงชัย ชุมพวง บัวใหญ่ โชคชัย นิมาลัยและอำเภอเมือง ตามลำดับ สำหรับจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานีก็มีพื้นที่เพาะปลูกมากเช่นกัน โดยเป็นอันดับ 3 และ 5 ของภาค คือ มีจำนวน 468,185 และ 367,202 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.9 และ 7.0 ของพื้นที่ที่เพาะปลูกทั้งภาคตามลำดับ ซึ่งอำเภอที่ปลูกมากในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอบ้านไผ่ กระนวน ภูเวียง มัญจาคีรี เมือง และชุมแพ ส่วนจังหวัดอุดรธานีนั้น อำเภอที่ปลูกมากได้แก่ บ้านผือ หนองวัวซอ เมือง น้ำโสม ศรีธาตุ หนองบัวลำภู และหนองหาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าอำเภอดังกล่าวที่มีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังมากส่วนใหญ่จะเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมประเภทผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังด้วย

สำหรับวิธีการตลาดของมันสำปะหลัง พบว่า มีโครงสร้างดังแผนภูมิที่ 5.3 คือ จากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังจะขายให้โรงงานแป้งมันสำปะหลัง และโรงงานมันเส้นมันเม็ดโดยตรง หรือขายให้กับพ่อค้าท้องถิ่น และพ่อค้าท้องถิ่นก็จะขายให้โรงงานทั้ง 2 แห่ง อีกทอดหนึ่ง และจากโรงงานทั้งสองประเภทก็จะมีวิธีการตลาดไปคนละลักษณะ คือ โรงงานแป้งมันสำปะหลังจะสนองตอบความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งตลาดภายในจะมี 2 ลักษณะ คือ ขายในรูปแป้งมันสำปะหลังโดยตรง หรือส่งต่อไปให้กับโรงงานทำอาหารจากแป้งก่อนถึงผู้บริโภค ส่วนตลาดต่างประเทศก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับโรงงานมันเส้นมันเม็ด คือ ผ่านผู้ส่งออกไปสู่ตลาดต่างประเทศ ซึ่งในช่วงระยะปี 2526-2529 มูลค่าการส่งออกแป้งมันและมันอัดเม็ดอยู่ในเกณฑ์ดี คือ 1,950.66, 1,954.71, 1,918.05 และ 2,329.82 ล้านบาท และ 12,650.17, 14,220.97, 12,723.48 และ 16,632.32 ล้านบาท

ปอแก้ว : เป็นวัตถุดิบที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับโรงงานทอกระสอบ และสิ่งทอจากปอโดยตรง พื้นที่เพาะปลูกปอแก้วในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสำคัญกับประเทศเช่นเดียวกับมันสำปะหลัง คือ มีพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าภาคอื่นของประเทศ โดยมีจำนวนถึง 1,239,982 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 96.6 ของพื้นที่เพาะปลูกปอแก้วทั้งประเทศ และมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 90.3 ของผลผลิตปอแก้วทั้งประเทศ โดยจังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่ปลูกปอแก้วมากเป็นอันดับ 3 รองจากจังหวัดชัยภูมิ และอุบลราชธานี ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 125,691 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.1 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งภาค และมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 11.3 ของผลผลิตทั้งภาค สำหรับอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัดขอนแก่นที่มีการเพาะปลูกปอแก้วกันมาก ได้แก่ อำเภอ มัญจาคีรี ชุมแพ ภูเวียง เมือง และบ้านไผ่ ส่วนจังหวัดนครราชสีมาและอุดรธานีนั้น มีพื้นที่เพาะปลูกมากเป็นอันดับ 4 และ 5 ของภาค คือ มีจำนวน 124,543 ไร่ และ 112,745 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.0 และ 9.1 ตามลำดับ ซึ่งอำเภอที่ปลูกปอแก้วมากในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอด่านขุนทด ครบุรี ปักธงชัย โชคชัย และนิมาลัย ส่วนจังหวัดอุดรธานีนั้น อำเภอที่ปลูกมากได้แก่ อำเภอศรีบุญเรือง บ้างดุง หนองหาน โนนสะอาด และศรีธาตุ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอำเภอบางอำเภอที่มีพื้นที่เพาะปลูกมาก จะเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอ

ตารางที่ 5.11 : พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง ปอแก้ว และอ้อยในจังหวัด
อุตรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ปี 2529/2530

หน่วย : ไร่

ภาค/จังหวัด	มันสำปะหลัง		ปอแก้ว		อ้อย	
	เนื้อที่	%	เนื้อที่	%	เนื้อที่	%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5,258,528	100.0	1,239,982	100.0	471,524	100.0
อุตรธานี	367,202	7.0	112,745	9.1	189,007	40.1
ขอนแก่น	468,185	8.9	125,691	10.1	119,825	25.4
นครราชสีมา	1,778,925	33.8	124,543	10.0	15,651	3.3

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

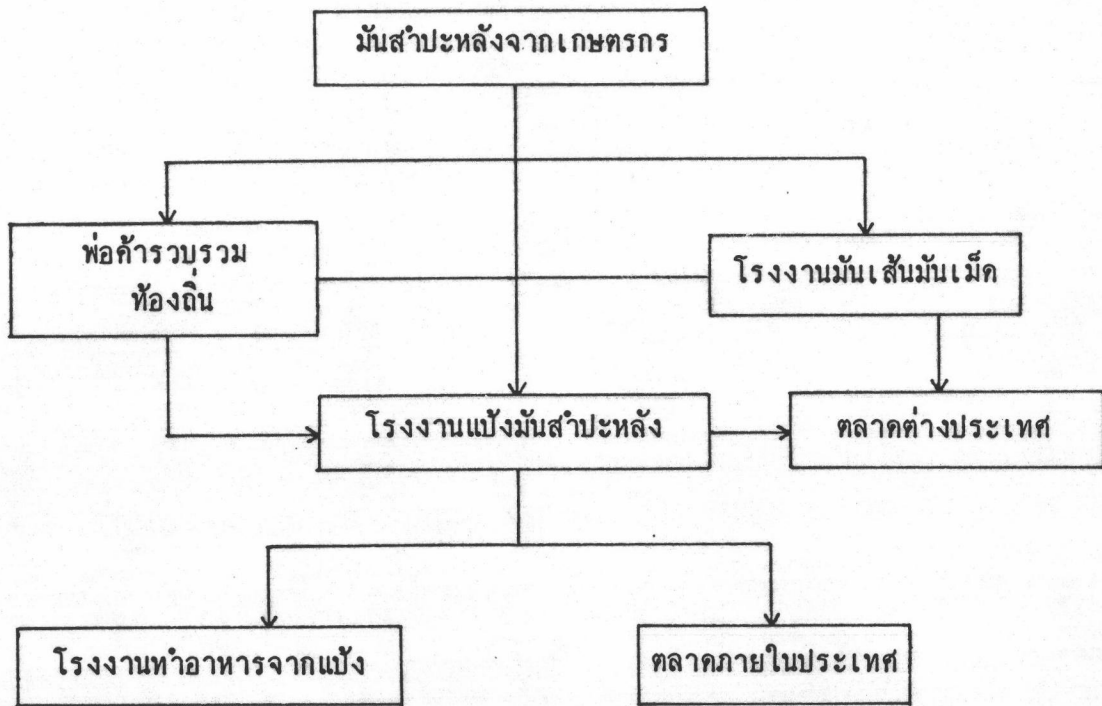
ตารางที่ 5.12 : ปริมาณผลผลิตมันสำปะหลัง ปอแก้ว และอ้อยในจังหวัด
อุตรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ปี 2529/2530

หน่วย : ตัน

ภาค/จังหวัด	มันสำปะหลัง		ปอแก้ว		อ้อย	
	ผลผลิต	%	ผลผลิต	%	ผลผลิต	%
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11,175,036	100.0	213,395	100.0	2,836,418	100.0
อุตรธานี	831,037	7.4	19,186	9.0	1,160,125	40.9
ขอนแก่น	912,926	8.2	24,029	11.3	724,102	25.5
นครราชสีมา	3,926,631	35.1	17,187	8.1	85,899	3.0

ที่มา : ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

แผนภูมิที่ 5.3 : วิธีการตลาดของน้ำมันรำพืช

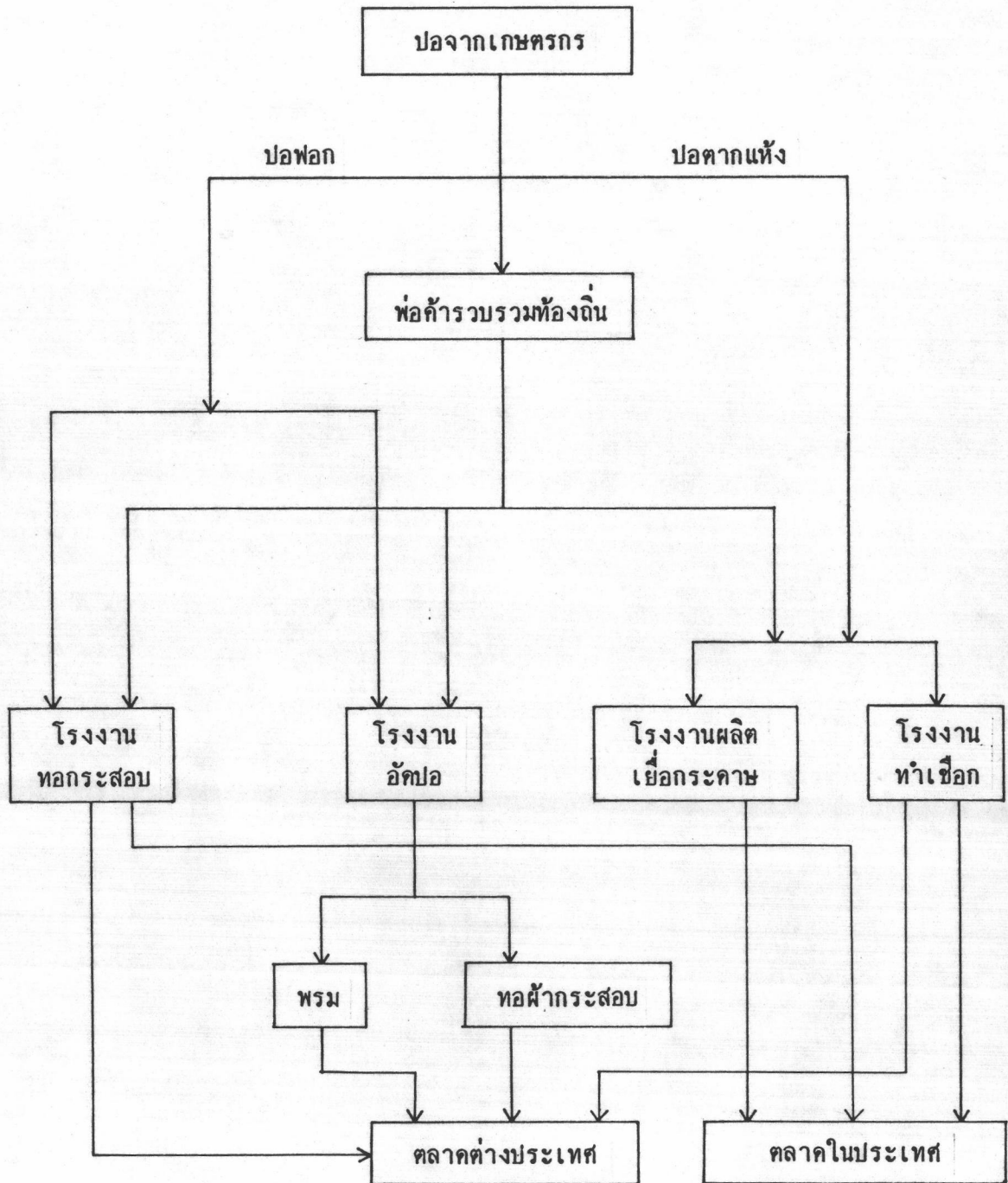
ด้วย และบางส่วนที่มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกมาก แต่ไม่มีโรงงานตั้งอยู่เลยก็จะต้องนำผลผลิตหรือมีพ่อค้ารับซื้อในท้องถิ่นมารับซื้อ และส่งให้กับโรงงานในอำเภอที่มีอุตสาหกรรมประเภทนี้อยู่

สำหรับวิธีการตลาดของปอ พบว่ามีโครงสร้างดังแผนภูมิที่ คือจากเกษตรกรผู้ปลูกปอจะขายปอใน 2 ลักษณะ คือ ปอฟอก และปอตากแห้ง โดยอาจจะขายปอฟอกให้แก่พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น โรงงานทอกระสอบ หรือโรงงานอัดปอโดยตรง ผลผลิตจากโรงงานทอกระสอบ และโรงงานอัดปอ อาทิเช่น พรหมและทอผ้ากระสอบ มักจะส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศ ซึ่งในช่วงระยะปี 2526-2529 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์จากปอ อาทิเช่น ผ้าทอกระสอบอยู่ในเกณฑ์ดีคือ 13.03, 27.22, 30.64 และ 36.96 ล้านบาท ตามลำดับ สำหรับปอตากแห้ง เกษตรกรอาจจะขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น หรือโรงงานผลิตเยื่อกระดาษโดยตรง และโรงงานทำเชือก ซึ่งการทำเชือกนี้เกษตรกรสามารถผลิตเชือกจากปอตากแห้งได้เองด้วย ผลผลิตส่วนใหญ่ของปอตากแห้งนี้ จะเป็นตลาดในประเทศ

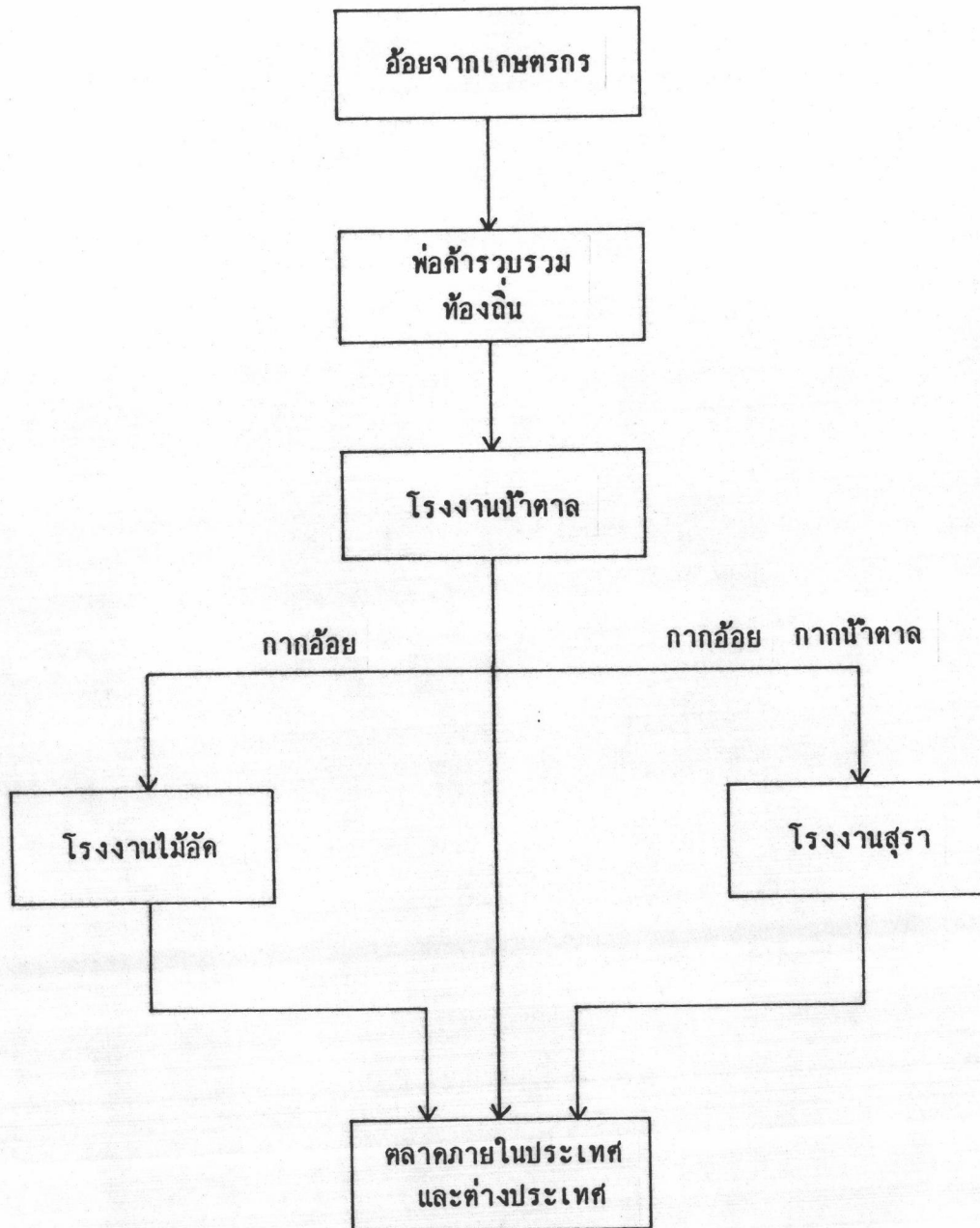
อ้อย : เป็นวัตถุดิบที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับโรงงานน้ำตาล พื้นที่เพาะปลูกอ้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 471,524 ไร่ และมีผลผลิตจำนวน 2,836,418 ตัน พื้นที่ที่มีการปลูกอ้อยกันมากได้แก่ จังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 189,007 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.1 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งภาค และมีผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 40.9 ของผลผลิตทั้งภาค พื้นที่เพาะปลูกภายในจังหวัดมีการกระจายการเพาะปลูกไปในทุกอำเภอ แต่จะมีมากที่อำเภอเมือง กุมภวาปี หนองหาน หนองบัวลำภู บ้านผือ และหนองวัวซอ เป็นต้น สำหรับจังหวัดขอนแก่นและนครราชสีมา มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 119,825 และ 15,651 ไร่ ตามลำดับ อำเภอที่ปลูกมากในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอบ้านไผ่ ชุมแพ กระนวน น้ำพอง อุดรรัตน์ บ้านฝาง และกิ่ง อ.เขาสวนกวาง เป็นต้น ส่วนจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอปากช่อง ดงบังคังชัย ชุมพวง และกิ่ง อ.บ้านเหลื่อม เป็นต้น

สำหรับวิธีการตลาดของอ้อย พบว่า มีโครงสร้างดังแผนภูมิที่ คือ เกษตรกรผู้ปลูกอ้อยจะขายให้แก่พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ซึ่งพ่อค้าเหล่านี้จะนำไปเข้าโรงงานทำน้ำตาล และจะได้กากอ้อย กากน้ำตาลจากการผลิตน้ำตาล เป็นวัตถุดิบในการผลิตไม้อัดหรือวัสดุอื่น ๆ เช่น กระดาษและการผลิตสุรา ซึ่งตลาดรับซื้อผลผลิตทั้งที่เป็นผลผลิตจากอ้อยโดยตรง คือ น้ำตาล และจากการแปรรูปจากวัสดุที่สูญเสียแล้วจากอ้อย เช่น ไม้อัดและสุรา จะเป็นตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ มูลค่าน้ำตาลและผลิตภัณฑ์ในช่วงระยะปี 2526-2529 มีค่า 6,968.92, 6,111.18, 7,059.60 และ 8,354.25 ล้านบาท ตามลำดับ

แผนภูมิ 5.4 : วิธีการตลาดของปอ

แผนภูมิ 5.5 : วิธีการตลาดของอ้อย

5. อุตสาหกรรมใหม่ที่มีแนวการพัฒนาในพื้นที่

จากการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา พบว่า อุตสาหกรรมที่มีลู่ทางการลงทุนนอกเหนือจากอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนาจากผลการศึกษาวิเคราะห์ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ได้แก่

จังหวัดอุดรธานี : อุตสาหกรรมที่มีแนวการพัฒนา ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น ข้าวโพด รำข้าว มันเส้น กากถั่วเหลือง กากน้ำตาล และปลาป่น เป็นต้น อุตสาหกรรมลำดับถัดมา ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตวันเส้น โดยใช้วัตถุดิบภายในพื้นที่ เช่น ถั่วเขียว ซึ่งจังหวัดอุดรธานีมีปริมาณการผลิตในปี 2529 จำนวน 2,359 ตัน จัดเป็นอันดับที่ 4 ของภาค รองจาก ชัยภูมิ ขอนแก่น และนครราชสีมา นอกจากนี้ ตลาดต่างประเทศมีปริมาณนำเข้าวันเส้นจากไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉลี่ยประมาณ 9.75 % ต่อปี อุตสาหกรรมการอบแห้งข้าวโพด ซึ่งเป็นพืชไร่ประเภทหลักของจังหวัด การพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทนี้ จะช่วยลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจในด้านการส่งออกเมล็ดข้าวโพดที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น การเกิดเชื้อรา เป็นต้น และอุตสาหกรรมฟอกหนัง เนื่องจากภายในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงโคและกระบือกันมากประมาณ 4 - 5 แสนตัว อันจะเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรม รวมทั้งลู่ทางการส่งออกอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ มูลค่าการส่งออกได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่ปี 2526 - 2529 คือ 181, 419, 448 และ 527 ล้านบาท ตามลำดับ

จังหวัดขอนแก่น : อุตสาหกรรมที่มีแนวการพัฒนา ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมทำวันเส้นและน้ำมันพืชจากถั่วเขียว อุตสาหกรรมทำมะเขือเทศเข้มข้น โดยเฉพาะการปลูกมะเขือเทศนี้ ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือปลูกกันมากในพื้นที่จังหวัดสกลนคร กาฬสินธุ์ และขอนแก่น ซึ่งปัจจุบันมีโรงงานในภาคเพียง 3 โรงงาน สามารถรองรับผลผลิตมะเขือเทศได้ประมาณร้อยละ 40 เท่านั้น รวมทั้งตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มดีขึ้น เมื่อพิจารณาจากการส่งออกปลากระป๋อง ในช่วงระยะปี 2528-2530 มีมูลค่า 492,755 และ 986 ล้านบาท ตามลำดับ และการส่งออกเป็นมะเขือเทศสด ระยะปี 2526-2529 มีมูลค่า 8.00, 12.42, 16.07 และ 22.73 ล้านบาท ตามลำดับ และอุตสาหกรรมฟอกหนัง เช่นเดียวกับจังหวัดอุดรธานี กล่าวคือ มีการเลี้ยงโคกระบือกันมาก ประมาณ 4-5 แสนตัว เป็นอันดับ 4 ของภาค รองจาก อุบลราชธานี นครราชสีมา และอุดรธานี และตลาดเครื่องหนังทั้งในและต่างประเทศมีแนวโน้มทางที่ดีขึ้นเหมือนกัน

จังหวัดนครราชสีมา : อุตสาหกรรมที่มีแนวการพัฒนาเช่นเดียวกับจังหวัดอุดรธานี และขอนแก่น ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมทำวันเส้น และน้ำมันพืชจากถั่ว

เขียว และอุตสาหกรรมฟอกหนัง สำหรับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ที่ควรพิจารณาด้วย ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตแป้งข้าวโพด เนื่องจากมีการปลูกข้าวโพดกันมาก รวมทั้งสภาวะการส่งออกอยู่ในเกณฑ์ดี ระหว่างปี 2526-2529 มีมูลค่า 5.59, 8.72, 6.85 และ 9.85 ล้านบาท ตามลำดับ และอุตสาหกรรมผลิตแอลกอฮอล์ จากวัตถุดิบทางการเกษตรในท้องถิ่นเช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อันเป็นพืชหลักในพื้นที่โดยเฉพาะแนวโน้มนิยมของตลาดส่งออกเหล้าไทย ที่ผ่านมาในช่วงระยะปี 2526-2529 มีมูลค่า 3.52, 23.33, 80.84 และ 99.76 ล้านบาท ตามลำดับ

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบจากโรงสีข้าว ที่นำไปให้การสนับสนุนและส่งเสริมในท้องถิ่นทั้ง 3 จังหวัด ได้แก่ โรงงานอัดกลบให้เป็นมัน เพื่อทดแทนการใช้ถ่านจากไม้ชิงปาม ไม้ไผ่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มมีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี 2526-2529 มีเนื้อที่ป่าไม้ 15.82, 15.47, 15.14 และ 14.81 ล้านไร่ ตามลำดับ

6. บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการลงทุนกิจการอุตสาหกรรม

ในปี 2501 รัฐได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนขึ้น คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยได้เริ่มมีการส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น เครื่องนุ่งห่ม สบู่ ยาสีฟัน ยารักษาโรค ฯลฯ จนกระทั่งรัฐได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา กิจการอุตสาหกรรมภายในประเทศได้ทวีความสำคัญมากขึ้น ทั้งที่เป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานและวัตถุดิบภายในประเทศและอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก สำหรับในวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 - 6 ที่ผ่านมามีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตรที่มีลู่ทางการลงทุนสูงและสามารถทดแทนการนำเข้า และมุ่งสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมและอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคมากขึ้น

(1) การส่งเสริมการลงทุนกิจการอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค

เพื่อความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้มีนโยบายที่จะส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้น เพื่อจูงใจให้มีการลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการเกษตรที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบ ดังจะเห็นได้จากนโยบายการกระจายสาขาของสำนักงานออกไปสู่จังหวัดต่าง ๆ ซึ่งจะเปิดสำนักงานร่วมกับบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยขึ้นเป็นแห่งแรกที่จังหวัดนครราชสีมา และคาดว่าสำนักงานแห่งที่ 2 และที่ 3 จะเปิดที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และลำปาง ตามลำดับ ประกอบกับได้มีการกำหนดเขต

ส่งเสริมการลงทุนชั้นใหม่ และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากร ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มีเขตการลงทุนส่งเสริมการลงทุนทั้งหมด 3 เขตด้วยกัน คือ

เขตที่ 1 : เขตกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรี และนครปฐม

เขตที่ 2 : เขตจังหวัดสมุทรสงคราม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และกิจการในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

เขตที่ 3 : ท้องที่จังหวัดทุกจังหวัด ยกเว้นพื้นที่จังหวัดในเขตที่ 1 และเขตที่ 2

ทั้งนี้ กิจการอุตสาหกรรมในแต่ละเขตจะได้รับสิทธิประโยชน์แตกต่างกัน ซึ่งกิจการอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมใหม่นั้น จะได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มมากขึ้นกว่าโรงงานอุตสาหกรรมในเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายขยายกิจการอุตสาหกรรมในส่วนกลางออกไป ชานเมือง และเมืองบริวาร

(2) การลงทุนส่งเสริมการลงทุนในจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ให้การส่งเสริมกิจการในเขตจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา ตั้งแต่ปี 2503 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

จังหวัดอุดรธานี : กิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมี 2 ประเภท คือ กิจการสถานพยาบาล จำนวน 1 ราย และกิจการคลังสินค้า จำนวน 2 ราย ซึ่งกิจการดังกล่าวตั้งอยู่ในอำเภอเมืองทั้งหมด โดยกิจการสถานพยาบาลมีจำนวนเงินลงทุนและการจ้างงานมากที่สุด คือ 65.4 ล้านบาท และแรงงาน 167 คน ตามลำดับ

จังหวัดขอนแก่น : กิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนมี 14 ประเภท รวม 28 ราย เงินลงทุนรวม 11,903.2 ล้านบาท มีการจ้างงาน 6,377 คน โดยกิจการ 20 ราย ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง ที่เหลืออีก 8 ราย กระจายอยู่ในอำเภอพล 3 ราย อำเภอน้ำพอง 2 ราย และอำเภอชุมแพ บ้านฝาง และบ้านไผ่ อำเภอละ 1 ราย กิจการที่ได้รับการส่งเสริมการ

ตารางที่ 5.13 : ประเภทและจำนวนกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

ประเภทกิจกรรม	อุดรธานี			ขอนแก่น			นครราชสีมา		
	จำนวน (ราย)	แรงงาน (คน)	เงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน (ราย)	แรงงาน (คน)	เงินทุน (ล้านบาท)	จำนวน (ราย)	แรงงาน (คน)	เงินทุน (ล้านบาท)
การเพาะปลูกขนาดใหญ่	-	-	-	-	-	-	1	224	18.3
การผลิตและขยายเมล็ดพันธุ์พืช	-	-	-	-	-	-	2	205	38.6
การสาวไหม	-	-	-	-	-	-	1	30	20.0
การแปรรูปสินค้าเกษตร	-	-	-	1	105	344.7	4	271	206.3
การผลิตอาหารสัตว์	-	-	-	3	332	133.7	3	474	232.6
ผลิตภัณฑ์จากพวง ไม้ไผ่ หรือใบลานเพื่อส่งออก	-	-	-	3	1,825	17.2	-	-	-
ผลิตภัณฑ์ไม้ม่างพารา	-	-	-	1	209	49.2	-	-	-
กิจการโรงสีข้าว	-	-	-	-	-	-	1	200	110.0
การผลิตกระดาษ	-	-	-	-	-	-	1	200	249.5
กิจการขมิ้นและไรโซล	-	-	-	-	-	-	1	49	96.9
กิจการกึ่งสินค้า	1	61	43.6	1	15	27.8	2	534	301.0
การผลิตปุ๋ย	-	-	-	1	54	5.0	-	-	-
การผลิตและถนอมอาหาร	-	-	-	3	1,607	71.6	4	586	252.0
การผลิตและแปรรูปเนื้อสัตว์	-	-	-	-	-	-	1	95	28.6
ผลิตภัณฑ์นม	-	-	-	-	-	-	2	275	304.7
การทำสัตว์และชำแหละเนื้อสัตว์	-	-	-	-	-	-	2	3,451	380.0
การผลิตเกลือเพื่อการอุตสาหกรรม	-	-	-	1	204	22.0	2	308	363.3
การสำรวจแร่	-	-	-	1	7	21.9	-	-	-
การทำเหมืองหรือแร่	-	-	-	2	1,166	10,577.0	2	287	148.6
การแปรรูปหรือแปรสภาพโลหะ	-	-	-	-	-	-	1	30	18.5
ผลิตภัณฑ์เคมี	-	-	-	1	12	15.0	-	-	-
การผลิตหรือประกอบเครื่องจักรกล	-	-	-	-	-	-	1	197	39.0
การผลิตอุปกรณ์ของเครื่องยนต์ เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า	-	-	-	1	122	215.0	4	374	278.9
การผลิตอุปกรณ์หรือส่วนประกอบของยานพาหนะ	-	-	-	-	-	-	4	585	792.9
ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์	-	-	-	-	-	-	2	293	103.4
การผลิตเครื่องเขียนและอุปกรณ์การศึกษา	-	-	-	-	-	-	2	171	54.4
ผลิตภัณฑ์พลาสติก	-	-	-	-	-	-	3	664	162.3
กิจการโรงแรม	-	-	-	7	625	389.0	5	555	362.8
กิจการสถานพยาบาล	2	167	65.4	2	94	13.7	1	166	41.0
กิจการศูนย์บริการเอกเซอร์วิสคอมพิวเตอร์	-	-	-	-	-	-	1	10	24.0
กิจการเชกอุตสาหกรรม	-	-	-	-	-	-	1	63	109.7
รวมทั้งสิ้น	3	228	109.0	28	6,377	11,903.2	54	10,297	4,737.5

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ลงทุนนี้ประกอบด้วย อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น 11 ราย คือ แปรรูปสินค้าเกษตร 4 ราย การผลิตหรือถนอมอาหาร 3 ราย ผลิตมันท์จากหวายและไม้ไผ่ 3 ราย และผลิตมันท์จากไม้ยางพารา 1 ราย กิจการโรงแรม 7 ราย และกิจการด้านอื่น ๆ อีก 10 ราย

จังหวัดนครราชสีมา : กิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนนี้ 26 ประเภท รวม 54 ราย เงินลงทุนรวม 4,737.5 ล้านบาท มีการจ้างงาน 10,297 คน กิจการดังกล่าวตั้งอยู่ในอำเภอเมืองมากที่สุด จำนวน 26 ราย รองลงไปได้แก่ อำเภอปากช่อง 18 ราย นิคม 3 ราย ปักธงชัย 2 ราย สีคิ้ว 2 ราย และอำเภอบัวใหญ่ จักราช และด้านเขตอุตสาหกรรม 1 ราย กิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนนี้ ประกอบด้วย กิจการเกษตรกรรม 3 ราย แปรรูปสินค้าเกษตร 10 ราย ผลิตมันท์จากเนื้อสัตว์และการถนอมอาหาร 7 ราย การฆ่าสัตว์ 2 ราย กิจการโรงแรม 5 ราย การผลิตอุปกรณ์หรือส่วนประกอบของเครื่องยนต์ เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า 11 ราย และกิจการด้านอื่น ๆ อีก 16 ราย

กล่าวโดยสรุป นโยบายของรัฐในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนในส่วนภูมิภาคเป็นอย่างมาก โดยได้มีการปรับปรุงสิทธิประโยชน์ และการกำหนดเขตส่งเสริมใหม่ที่สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการลงทุนพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคมากกว่าในเขตกรุงเทพมหานครและบริเวณใกล้เคียงโดยรอบ ซึ่งพื้นที่ศึกษาทั้งสามจังหวัดก็ได้รับการส่งเสริมในกิจกรรมต่าง ๆ หลายประเภทในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมประเภทบริการ เริ่มได้รับการส่งเสริมมากขึ้นโดยลำดับ ดังนั้นอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาที่ได้เสนอแนะไว้ข้างต้น น่าจะมีช่องทางและโอกาสที่รัฐจะได้ให้การสนับสนุน ควบคู่ไปกับการลงทุนจากเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง เพื่อให้อุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวสามารถพัฒนาและเกิดขึ้นได้ภายในท้องถิ่นของแรงงาน

ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับปริมาณเงินโอน

การศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้น ได้ข้อสรุปว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดการสร้างงานขึ้นในพื้นที่ศึกษา คือ "สาขาอุตสาหกรรม" โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตมันท์จากมันสำปะหลัง ปอแก้ว และอ้อย อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มบางประเภท อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมไม้ และผลิตมันท์ไม้ และอุตสาหกรรมบริการบางประเภท ทั้งนี้ โดยได้พิจารณาจากปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ประกอบด้วย สัดส่วนการผลิตและอัตราการขยายตัว ความได้เปรียบและความชำนาญในการผลิตของพื้นที่ศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นของภาค การกระจุกตัวของประเภทกิจกรรมการผลิต และจำนวนแรงงาน ปริมาณและการกระจายตัวของแหล่งวัตถุดิบ วิธีการตลาด และนโยบายการ

สนับสนุนและส่งเสริมของรัฐ ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานมันเส้น มันเม็ด โรงงานแป้งมันสำปะหลัง โรงงานทอกระสอบ โรงงานทำเชือก โรงงานอัดปอ โรงงานน้ำตาล โรงฆ่าสัตว์ โรงงานทำไอสกรีม โรงงานน้ำปลา โรงงานน้ำดื่ม น้ำอัดลม โรงงานทำอิฐ ผลิตภัณฑ์ ซีเมนต์และคอนกรีต โรงเลื่อยและแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมบริการโดยเฉพาะการผลิตและซ่อมยาง นอกยางไน และ การซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร และ อุปกรณ์การเกษตร และอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เช่น ผลิตภัณฑฺยา โรงงานทำไม้ขีดไฟ และ เครื่องปั้นดินเผา ส่วนอุตสาหกรรมใหม่ในพื้นที่ที่มีแนวโน้ม เนื่องจากมีความสอดคล้องกับแหล่งวัตถุดิบและความต้องการของตลาด อาทิเช่น อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ วัณเส้น น้ำมันพืช และน้ำมันเชื้อเพลิง ชีวมวล อุตสาหกรรมการอบแห้งข้าวโพด การฟอกหนัง และการอัดกลบ เป็นต้น

สำหรับการประกอบกิจการอุตสาหกรรมดังกล่าวจะแตกต่างกันไป ทั้งขนาดการลงทุน การจ้างงาน กระบวนการผลิต และความมีทักษะและประสบการณ์ของผู้ประกอบการ ดังนั้น การเสนอแนะกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่จะพัฒนาให้สอดคล้องกับปริมาณเงิน โอนให้แน่ชัดลงไปในแต่ละท้องถิ่นนั้น เป็นเรื่องที่ยาก ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพียงให้ข้อเสนอแนะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการพัฒนาจากเงิน โอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง เพื่อให้เกิดผลดีต่อภาวะการจ้างงานภายในท้องถิ่น และสามารถก่อให้เกิดรายได้โดยตรงต่อครอบครัว แรงงานที่เดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง แทนที่จะใช้จ่ายเงินไปในด้านอื่นที่ไม่ใช่การลงทุน ตามพฤติกรรมการบริโภคจากเงิน โอนในรูปแบบเดิมที่ผ่านมา ทั้งนี้ โดยเบื้องต้นจะพิจารณาการนำเงิน โอนคงค้างมาลงทุนให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มากกว่าที่จะฝากไว้ที่ธนาคารเพียงเพื่อได้รับดอกเบี้ยที่มีอัตราไม่สูงมากนัก เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการลงทุนด้านอื่น

ปริมาณเงิน โอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางของพื้นที่ศึกษา ที่ได้ส่งกลับให้กับครอบครัวของตนนั้น ข้อมูลที่ได้กล่าวแล้วในบทก่อน พบว่า ในแต่ละพื้นที่ศึกษามีปริมาณเงิน โอนเฉลี่ยประมาณ 1,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งหลังจากครอบครัวของแรงงานไทยได้ใช้จ่ายเงิน โอนไปเพื่อการบริโภคแล้ว ก็จะเก็บฝากคงค้างไว้ที่ธนาคาร จากข้อมูลพบว่า เงินฝากคงค้างดังกล่าวมีปริมาณเฉลี่ยประมาณ 200 - 500 ล้านบาทต่อปี ซึ่งจะมากน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานที่เดินทางไปทำงานตะวันออกกลางในแต่ละปี ตำแหน่งงานและรายได้ที่ได้รับจากการบรรจุเข้าทำงาน หากใช้จำนวนเงินฝากคงค้างดังกล่าวมาพิจารณาเป็นเบื้องต้น เพื่อประมาณการค่าเฉลี่ยเป็นรายได้ต่อแรงงาน 1 คน โดยนำเงินฝากคงค้างของจังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น นครราชสีมา ในปี 2528 รวมกันจะได้เป็นยอดรวมเงินฝากคงค้างทั้งสิ้น ประมาณ 1,175.2 ล้านบาท หากด้วยจำนวนแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง ในปี 2528 ที่สำรวจโดยกรมแรงงาน ซึ่งมีจำนวนรวมกันประมาณ 22,036 คน จะพบว่า ครอบครัวของแรงงานไทยจะมีเงิน โอนที่ฝาก

คงค้างไว้ที่ธนาคารในแต่ละท้องถิ่นเฉลี่ยประมาณ 53,000 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีปริมาณเงินฝากคงค้างเท่าใดก็ขึ้นกับจำนวนแรงงานที่เดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง

ประเภทอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นนั้น มีขนาดลงทุนและการจ้างงานแตกต่างกันไป ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ให้สอดคล้องกับปริมาณเงินทุนของแรงงานในท้องถิ่น คือ

(1) อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีขนาดการลงทุนตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป และมีการจ้างงานสูง ประกอบด้วย โรงงานแปงมันสำปะหลัง โรงงานทอกระสอบ โรงงานทำเชือก โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตน้ำดื่มและน้ำอัดลม

(2) อุตสาหกรรมขนาดกลางที่มีขนาดการลงทุนตั้งแต่ 3-10 ล้านบาท ประกอบด้วย โรงงานอัดปอ โรงงานทำไม้ขีดไฟ โรงงานเครื่องปรุเครื่องเทศ

(3) อุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีขนาดการลงทุนน้อยกว่า 3 ล้านบาท และส่วนใหญ่มีการจ้างงานไม่มากนัก ประกอบด้วย โรงงานมันเส้นมันเม็ด การฆ่าสัตว์ โรงงานผลิตไอศกรีม โรงงานผลิตอิฐ ปูนซีเมนต์และคอนกรีต โรงเลื่อยและแปรรูปไม้ การผลิตและซ่อมยางนอกลายในการซ่อมแซมและต่อเติมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ เครื่องจักร และอุปกรณ์การเกษตร ผลิตภัณฑืยา และเครื่องปั้นดินเผา

ในด้านการพิจารณาความสัมพันธ์ของประเภทอุตสาหกรรมกับปริมาณเงินโอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลาง พบว่า ปริมาณเงินโอนที่ฝากคงค้างไว้ที่ธนาคารซึ่งคิดเฉลี่ยเป็น ประมาณ 53,000 บาทต่อคนต่อปี นั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับขนาดการลงทุนในประเทศอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการจ้างงานมากที่ได้กล่าวแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ไม่สามารถมีจำนวนเงินลงทุนที่พอเพียงต่อการประกอบกิจการอุตสาหกรรมเหล่านั้น ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจตามประเภทอุตสาหกรรมเหล่านั้นด้วยเงินโอน คงจะต้องกระทำในลักษณะของการระดมทุนเข้าด้วยกันระหว่างมวลชนสมาชิกภายในท้องถิ่นของแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรูปแบบของ "สหกรณ์" โอกาสที่จะเกิดอุตสาหกรรมที่มีการกระจายตัวไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแหล่งวัตถุดิบก็สามารถเป็นไปได้ ซึ่งก็จะเป็นประโยชน์ทั้งในแง่การกระจายการสร้างงาน และรายได้ตามแนวนโยบายของการพัฒนาภาคใต้ ซึ่งวิธีดำเนินงานก็คือ จัดตั้งสหกรณ์ขึ้น โดยสมาชิกของสหกรณ์จะประกอบด้วย แรงงานไทยในตะวันออกกลาง หรือครอบครัวของแรงงานที่มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก และเรียกการระดมทุนในรูปของการถือหุ้นในสหกรณ์

ซึ่งอาจจะเป็นการถือหุ้นครั้งเดียว เป็นก้อนหรือเก็บค่าหุ้นเป็นรายเดือน โดยเก็บจากเงินโอนที่แรงงานไทยส่งกลับมาให้ครอบครัวก็ได้ การบริหารกิจการโดยมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน สหกรณ์ขึ้นจากสมาชิก เพื่อเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารงาน และจัดจ้างผู้จัดการที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะเพียงพอที่จะเป็นผู้ดูแลกิจการที่สหกรณ์ได้ลงทุนไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอุตสาหกรรมประเภทใดที่จะลงทุน ก็อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการดำเนินงาน สหกรณ์ และผู้จัดการ ผลตอบแทนที่สมาชิกจะได้รับก็คือ เงินปันผลตามหุ้นและเงินปันผลตามส่วนธุรกิจที่ประกอบการได้กำไรในแต่ละปี ซึ่งนอกจากการดำเนินธุรกิจในด้านอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้า เพื่อก่อให้เกิดการจ้างงานขึ้นภายในท้องถิ่นแล้ว ธุรกิจรูปแบบอื่น ๆ เช่น การให้สมาชิกกู้ยืมเงิน เพื่อใช้เดินทางไปทำงานต่างประเทศในครั้งต่อไป ซึ่งจะเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องดอกเบี้ยเงินกู้ ก็จะสามารถอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกได้ประการหนึ่ง หรือเพิ่มการดำเนินธุรกิจในการค้าขาย สินค้าอุปโภคบริโภคราคาถูกลงไปด้วย ก็จะทำให้ผลประโยชน์ตกแก่สมาชิกสหกรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้น โอกาสการพัฒนากิจการทางเศรษฐกิจด้วยเงิน โอนของแรงงานไทยในตะวันออกกลางก็มีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นของแรงงานได้

สำหรับกิจการอุตสาหกรรมที่แรงงานไทยในตะวันออกกลางอาจสามารถประกอบได้เอง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าแรงงานสามารถได้งานทำประเภทที่มีสัญญาจ้างระยะเวลานานหรือไม่ ถ้าได้ทำงานหลายปี โอกาสในการเก็บออมเงินก็จะมีปริมาณสูงเพียงพอสำหรับการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ไม่ต้องใช้จ่ายเงินลงทุนสูงมากนัก ประเภทอุตสาหกรรมก็ขึ้นกับทักษะและประสบการณ์ที่มี หรือได้รับเพิ่มเติมจากการไปทำงานในตะวันออกกลาง อุตสาหกรรมเหล่านั้น อาจได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทเกี่ยวกับการก่อสร้าง เช่น การทำอิฐ ผลิตรั้วซีเมนต์ และคอนกรีต การแปรรูปไม้ และการประกอบไม้ในรูปแบบต่าง ๆ อุตสาหกรรมบริการประเภทซ่อมแซมและตัดแปลงรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องยนต์ และอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งกิจการใดควรลงทุนหรือไม่นั้น ก็ต้องพิจารณาถึงความขาดแคลนหรือความต้องการใช้บริการกิจการประเภทนั้น ๆ ภายในท้องถิ่นมีมากน้อยเพียงใด กิจการประเภทดังกล่าว แม้จะมีการจ้างงานไม่มากนัก แต่ก็มีผลตอบแทนได้ของแรงงานโดยตรง และน่าจะให้ผลประโยชน์มากกว่าการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรเพียงด้านเดียว หรืออาชีพรับจ้างที่แรงงานได้เคยทำก่อนการเดินทางไปตะวันออกกลาง